

Lotta Haukkovaara, Ida Hämäläinen

Entäs tytöt?

Projektisuunnitelma Icehearts-toimintamallin soveltamisesta
tytöille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

8.4.2013

Tekijät Otsikko Sivumäärä Aika	Lotta Haukkovaara ja Ida Hämäläinen Entäs tytöt? Projektisuunnitelma Icehearts-toimintamallin soveltamisesta tytöille 42 sivua + 3 liitettä 8.4.2013
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaaliala
Ohjaajat	Lehtori Seija Mäenpää Yliopettaja Jyrki Konkka
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa Icehearts ry:lle sovellettu projektisuunnitelma tyttötyön käynnistämiseksi osaksi Icehearts-toimintaa. Tällä hetkellä Icehearts järjestää toimintaa vain pojille. Opinnäytetyön ensimmäisessä osassa on esitelty opinnäytetyön toimeksiantaja, Icehearts ry, sekä tyttötyön projektisuunnitelman tekemisessä käytetty teorialieto. Toisessa osassa on esitelty Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelma. Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelma on tehty Paul Silfverbergin projektisuunnitelman mallia mukaillen.</p> <p>Icehearts on yhdistys ja toimintamalli, joka on kehitetty ehkäisemään syrjäytymistä ja lisäämään lasten ja nuorten hyvinvointia joukkueurheilun sekä vapaa-ajan toiminnan avulla sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisesti. Icehearts-toiminta tukee lasta ja hänen perhettään läpi kasvun eri nivelvaiheiden. Toiminnan tavoitteena on lisätä lapsen osallisuuden tunnetta, tukea lapsen kasvua itseensä luottavaksi ja toiset huomioonottavaksi aikuiseksi sekä antaa lapselle parhaat mahdolliset lähtökohdat itsenäiseen elämään ohjatun ryhmätoiminnan kautta. Icehearts tekee sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä työtä, mikä tarkoittaa sitä, että työskentelyssä huomioidaan erilaiset sukupuolen sekä kulttuurin, uskonnon ja maahanmuuttajataustan mukanaan tuomat erityiskysymykset.</p> <p>Työn teoreettisena viitekehyksenä on käytetty voimaantumisteoriaa. Voimaantumisprosessi koostuu osaprosesseista, joita ovat päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset ja emotiot. Icehearts-tyttötyössä keskeistä on luoda olosuhteet, joissa huomioidaan voimaantumisen osaprosessit. Tämä edesauttaa tytön voimaantumista vapauttaen voimavaroja hänen elämänhallintansa parantamiseksi.</p> <p>Opinnäytetyön tuotoksessa, Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelmassa, on esitelty ne elementit, jotka Icehearts ry:n tulee ottaa huomioon tyttötyötä suunnitellessa ja käynnistettäessä. Suunnitelmassa on kuvattu, miten projekti toteutetaan ja mitä sillä tavoitellaan. Projektisuunnitelmassa kuvatun projektin päätavoite on Icehearts-tyttötoiminnan käynnistäminen osaksi Icehearts-toimintamallia. Pidemmän aikavälin kehitystavoitteet ovat tyttöjen syrjäytymisen ehkäiseminen heidän elämänhallintaansa tukemalla, tyttötoiminnan juurruttaminen osaksi Icehearts-toimintaa sekä sen asuinalueen hyvinvoinnin parantaminen, jossa Icehearts toimii. Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelma on mahdollista työstää tulevaisuudessa rahoitushakemukseksi.</p>	
Avainsanat	tyttötyö, sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys, syrjäytymisen ehkäiseminen, voimaantuminen, projektisuunnitelma

Authors Title Number of Pages Date	Lotta Haukkovaara and Ida Hämäläinen What about Girls? Project Plan of How to Apply the Icehearts Concept to Girls 42 pages + 3 appendices Spring 2013
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructors	Seija Mäenpää, Senior Lecturer Jyrki Konkka, Principal Lecturer
<p>The purpose of this thesis was to create an applied project plan for Icehearts Association so that they could start an Icehearts programme for girls. At the moment they have activities only for boys. In the first part of the thesis we presented Icehearts Association and the theory used for creating the project plan. In the second part we presented the applied project plan of the Icehearts programme for girls. We made the project plan by adapting Paul Silfverberg's model of project plan.</p> <p>Icehearts is an association and a concept which was created to prevent social exclusion. Icehearts works to improve child welfare using team sports and extracurricular activities in a gender and culturally sensitive way. Icehearts supports children and their families through the childhood until the children turn 18 years old. The aim of the activity is to increase children's feeling of inclusion and to support their growth into self-confident and considerate adults. Icehearts uses group activities to give the children the best possible basis for independent life in the future. The Icehearts concept is based on gender and cultural sensitivity which means that they give extra attention to the factors related to gender, culture, religion and multiculturalism.</p> <p>We used empowerment as a framework of this thesis. The empowerment process includes different subprocesses which are goals, capacity beliefs, context beliefs and emotions. The main thing in Icehearts work with girls is to create an environment which takes into account the subprocesses of empowerment. A beneficial environment helps the girl to feel empowered by releasing resources to improve her life management.</p> <p>In the project plan we present those elements which Icehearts Association has to take into account when planning and starting the activity for girls. We describe how the project can be executed and what the aim of the project in the plan is. The main goal of the project, described in the project plan, is to start Icehearts work with girls as part of the Icehearts concept. The long-term developmental goals are to prevent social exclusion of girls locally and nationwide by supporting their life management, to make girl work a permanent part of Icehearts activities and to increase welfare of the area where Icehearts works. Icehearts can edit the project plan into a financial application.</p>	
Keywords	girl work, gender and cultural sensitivity, prevention of social exclusion, empowerment, project plan

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tyttötyö	3
2.1	Tyttötyön historiaa ja tyttökulttuurit	3
2.2	Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivinen työote	5
2.3	Tyttöyden määrittelyä	7
3	Yhdistystoiminta osana kolmatta sektoria	10
3.1	Tyttöjen Talo	11
3.2	Icehearts ry	12
3.2.1	Varhainen tuki ja puuttuminen	13
3.2.2	Toiminnallisuus ja ryhmätoiminta	14
3.2.3	Tuki koulunkäyntiin	16
4	Syrjäytymisen ehkäiseminen	18
4.1	Sosiaalipedagogiset menetelmät apuna syrjäytymisen ehkäisemisessä	19
4.2	Voimaantumisen mahdollistavat tekijät ja olosuhteet	20
4.2.1	Päämäärät ja kontekstiuskomukset osana voimaantumista	21
4.2.2	Kykyuskomukset ja emootiot osana voimaantumista	23
5	Kehittämistehtävänä Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelma	24
6	Projektisuunnitelman toteutus ja sisältö	25
6.1	Icehearts-tyttötyön projektin tavoite	25
6.2	Tuotokset ja vaikutukset	26
6.3	Työsuunnitelma ja resurssit	28
6.4	Kohderyhmä ja hyödynsaajat	29
6.5	Aikataulu ja kustannusarvio	30
6.6	Riskien hallinta	31
6.7	Raportointi ja seuranta	31
7	Prosessin kuvaus	32
8	Projektisuunnitelman arviointi	34
9	Pohdinta	35
	Lähteet	39
	Liitteet	
	Liite 1. Projektisuunnitelma	
	Liite 2. Työelämätahon palaute opinnäytetyöstä ja -prosessista	
	Liite 3. Työelämälausunto	

1 Johdanto

Huoli nuorten tyttöjen pahoinvoinnista ja huostaanottojen kasvusta on noussut viime vuosina vahvasti esille mediassa ja erilaisissa keskusteluissa. Terveystieteiden tutkimuslaitoksen (THL) raportissa Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-luvulla käy selkeästi ilmi, että nuoret tytöt kokevat terveydentilansa heikommaksi kuin pojat. Tyttöillä on huomattavasti enemmän psykosomaattisia oireita ja masentuneisuutta ja heidän vapaa-ajan liikunnan harrastamisensa on huolestuttavan vähäistä poikiin verrattuna. Nuorten tyttöjen pahoinvointi näkyy myös lastensuojelun kautta tehtävien uusien sijoitusten ja huostaanottojen selvänä kasvuna. Tyttöjen osuus psykiatrisessa laitoshoidossa olevista on myös kasvanut huolestuttavasti. (Jokela – Kinnunen – Lommi – Luopa 2010: 72; Tilastokeskus 2011.)

Näyttää tyttöjen pahoinvoinnista on siis olemassa, mutta kunnilla ei riitä resursseja puuttua tähän ongelmaan sen vaatimalla laajuudella, joten tarve uudentyyppisille toimijoille ja toimintamalleille on olemassa. Syrjäytymisen ehkäisemisessä juuri ehkäisevien ja hyvinvointia tukevien palvelujen merkitys korostuu (Gissler – Merikukka – Paananen – Ristikari – Rämö 2012: 43). Syrjäytymiseen johtavien tekijöiden kasautuminen alkaa usein varhaisella iällä, minkä takia hyvinvoinnin tukemiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen tulisi käyttää yhteiskunnan resursseja yhä tehokkaammin (Gissler ym. 2012: 43).

Pojat saavat usein helpommin apua ja tukea ongelmiinsa jo varhaislapsuudessa kuin tytöt, sillä he oireilevat usein ulospäin. Pojille on jo olemassa varhaisen puuttumisen toimintamalli Icehearts syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Icehearts-toimintamalli on kehitetty ehkäisemään syrjäytymistä ja lisäämään lasten ja nuorten hyvinvointia joukkueurheilun ja vapaa-ajan toiminnan avulla. Toimintaa järjestetään viidellä eri paikkakunnalla lapsille, joilla ei muutoin olisi mahdollisuutta harrastaa. Tarkoituksena on toimia varhaisen puuttumisen toimintamallina positiivisen diskriminaation keinoin. Toiminnan tarkoituksena on tukea lasta ja hänen perhettään läpi kasvun eri nivelvaiheiden. Tavoitteena on lisätä lapsen osallisuuden tunnetta, tukea lapsen kasvua itseensä luottavaksi ja toiset huomioonottavaksi aikuiseksi sekä antaa lapselle parhaat mahdolliset lähtökohdat itsenäiseen elämään ohjatun ryhmätoiminnan kautta. (Icehearts-esite 2012: 2–3; Turka – Turka 2008: 19.)

Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Suomen Icehearts ry:n (myöhemmin Icehearts) kanssa. Nykyisellään Iceheartsin toiminta on suunnattu ja suunniteltu pojille. Yhdistys on kuitenkin törmännyt useaan otteeseen kysymykseen ”Entäs tytöt?”. Kysymys on noussut esille myös muutamissa aiemmissa opinnäytetöissä, joissa on tutkittu Iceheartsin toimintaa eri näkökulmista. Icehearts-tyttötyön avulla pyritään ehkäisemään tyttöjen syrjäytymistä tukemalla tyttöjen terveen itsetunnon ja minäkuvan kehitystä sekä elämänhallinnan taitoja ja niiden kehittymistä. Pitkäkestoisella toiminnalla ja tiiviillä yhteistyöllä tytön elämänpiirin kanssa voidaan saada aikaan uusi, positiivinen kehityskulku tytön elämässä. Toiminnassa mukana olevia tyttöjä autetaan näkemään erilaisia tapoja olla nainen ja tuetaan kasvamaan juuri omanlaisikseen naisiksi. Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisen työtteen avulla pystytään pureutumaan juuri tyttöyden ja naiseuden moninaisiin kysymyksiin ja mahdollistaa tytöille oman sukupuoli- ja kulttuuri-identiteetin tutkiminen ja löytäminen.

Opinnäytetyö on monimuotoinen ja sen tavoitteena on tuottaa sovellettu versio projektisuunnitelmasta. Icehearts voi tulevaisuudessa hyödyntää projektisuunnitelmaa käynnistäessään tyttötyötä osaksi yhdistyksen toimintaa. Projektisuunnitelmassa kuvaamme, miten Icehearts-toimintamalli olisi sovellettavissa tytöille, mitä mallissa tulisi mahdollisesti muuttaa ja minkä tyyppiset asiat toimisivat sellaisenaan, jotta se toimisi mahdollisimman tehokkaasti myös tyttöjen syrjäytymistä ehkäisevänä toimintana.

Yhteistyökumppanina projektisuunnitelmaa laatiessamme toimii Icehearts ry:n lisäksi Helsingin Tyttöjen Talo. Tyttöjen talo on 10–28-vuotiaille tytöille ja naisille suunnattu paikka, jossa tehdään tyttöjen tarpeista nousevaa sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä ja naistietoista tyttötyötä (Suomen settlementiliitto ry. 2012: 12–13; Tyttöjen talo n.d.). Lähtökohta tyttötyössä on naiseksi kasvamisen erityispiirteistä nouseva lähestymistapa, jonka avulla tyttöjä ja nuoria naisia tuetaan kasvamaan yksilöllisiksi voimaantuneiksi naisiksi. Tyttöjen talo hyödyntää toiminnassaan yhteisöllistä ilmapiiriä. (Suomen settlementiliitto ry. 2012: 12-13, Tyttöjen talo n.d.) Tyttöjen Talo valikoitui toiseksi yhteistyökumppaniksi siksi, että siellä on kaikkein eniten tietoa ja asiantuntemusta kohde-ryhmästä ja heidän erityistarpeistaan.

Raportti koostuu kahdesta osiosta. Ensimmäisessä osiossa esitellään työelämän yhteistyötahot ja käsitellään työn taustat sekä teoreettiset lähtökohdat. Toisessa osiossa kuvataan projektisuunnitelman toteutuksen työvaiheet ja arvioidaan projektisuunnitel-

maa sekä sille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Itse projektisuunnitelma on raportin liitteenä (liite 1).

2 Tyttötyö

Eriytetty tyttötyö mahdollistaa tytöille ominaisiin kysymyksiin paneutumisen tyttöjen kesken. Sen avulla tytöille mahdollistetaan tila, jossa he voivat tuoda esille omia kokemuksiaan ja etsiä, pohtia ja jäsentää itseä sekä ympäröivää maailmaa. Tilalla tarkoitetaan moniulotteista ja -merkityksellistä sosiaalista paikkaa, joka saa muotonsa sosiaalisten käytäntöjen ja paikan kohtaamisessa. Se voi koostua esimerkiksi puheesta, mielipiteistä tai käsityksistä. Tyttöjen tiloilla voidaan viitata abstraktisti tyttöjen alueisiin ja tapoihin tai konkreettisesti johonkin fyysiseen paikkaan. Tytöille suunnatut paikat, kuten Tyttöjen Talot, ovat juuri tällaisia tiloja, joissa tyttöjä ja nuoria naisia tuetaan kasvaamaan omannäköisikseen naisiksi. (Eischer – Mulari 2012: 8; Anttila – Ojanen – Saarikoski – Timonen 2011: 135–136.)

2.1 Tyttötyön historiaa ja tyttökulttuurit

Tyttötyö on sen alusta alkaen ollut tiiviisti yhteydessä tyttö- ja naistutkimukseen. Suomalaisessa sosiologisessa nuorisotutkimuksessa alettiin 1980-luvun loppupuolella kiinnittää erityistä huomiota tyttöihin ja tyttökulttuureihin. Kansainvälisen tutkimuksen seurauksena huomattiin, että Suomessakin poikakulttuureihin keskittyvä tutkimus oli jättänyt tyttökulttuurit ja tyttöerityiset kysymykset huomiotta. Suomalaisessa tyttötutkimuksessa alettiinkin tutkia tyttöjä, tyttöyttä ja tyttökulttuureita ja tyttöjen omaa kulttuuria pyrittiin nostamaan esiin itsessään arvokkaana ja tärkeänä. Näin tutkimus risteytyi tyttötyön ensiaskeliin, kun huomattiin, miten nuorisotyössä tavoitettiin ja huomioitiin enimmäkseen poikia. (Eischer – Mulari 2012: 14.)

Tyttötyötä on tehty Suomessa sukupuolisensitiivisellä työotteella jo yli vuosikymmenen ajan. Sen juuret ovat 1990-luvun lopulta, jolloin Suomessa alettiin kiinnittää huomiota siihen, että nuorisotyö tavoitti enimmäkseen poikia. Tytöiltä puuttuivat tilat, joissa olisi ollut tarjolla heitä kiinnostavaa toimintaa, ja joissa he pystyivät toteuttamaan myös omaehtoista toimintaa. Setlementtiliikkeen nuorisotyö on ollut ja on edelleen vahvasti mukana tämän kehittämistyön taustalla. Setlementtinuorten liitossa toteutettiin Upea

minä -tyttötyön hanke, josta tuloksena syntyi Suomen ensimmäinen Tyttöjen Talo. 2000-luvun alusta tyttötyö on laajentunut useammalle paikkakunnalle uusien toimijoiden ja toimintamuotojen kautta. Tyttötyö sisältää nykyään useita eri toimintamuotoja ja -menetelmiä nuorten äitien tukiryhmistä seksuaalikasvatukseen ja mediakasvatuksesta vuorovaikutustaitoja kehittävään ryhmätoimintaan. Tärkeäksi on noussut myös huomion kiinnittäminen tyttöjen moninaisuuteen ja tyttöjen välisiin eroihin. (Eischer – Mulari 2012: 6, 8, 14–15.)

Tyttökulttuuri käsittää tyttöjen jaetun kokemusmaailman: yhdessä tuotetut käytännöt, tiedot, asenteet, kokemukset, elämykset ja tunteet. Käsitteenä se nostaa esiin ja erottelee tytöt omana ikä- ja sukupuoliryhmänään. Tyttökulttuurien tutkimuksen kautta tuodaan esiin tyttöjen elämäkokemuksia ja tyttöinä elämisen tapoja. Näiden kulttuurien kautta voidaan myös nähdä, millä tavoin laajemmat kulttuuriset ja yhteiskunnalliset käsitykset sukupuolista elävät arjen käytännöissä ja miten niitä käsitellään tai tuotetaan vertaisryhmäkulttuureissa. (Anttila ym. 2011: 136–137.)

Vertaisryhmät ovat virallisten kasvatusinstituutioiden ohella merkittäviä ja tärkeitä kasvattajia (Anttila ym. 2011: 136). Niiden avulla tytöt tuntevat kuuluvansa johonkin, he saavat kokea läheisyyttä ja kumppanuutta ja vertaisilta saadun palautteen avulla he myös rakentavat kuvaa itsestään. Oman kulttuurinsa asiantuntijoina he voivat muokata omien elämiensä sisältöjä eri tavoin. Toimijuuden kautta tytöt voivat kyseenalaistaa heihin kohdistettuja sukupuolittuneita odotuksia joko poikkeamalla niistä avoimesti tai käyttämällä stereotyyppisiä kuvia heille edullisella tavalla. (Ojanen 2011: 25.) Tyttötyössä tulisi juuri vahvistaa tyttöjen toimijuutta oman itsen ja oman elämän tärkeimpinä määrittelijöinä. Näin ollen sukupuolisensitiivistä tyttötyötä tehdessä on tärkeää tietää erilaisista tyttökulttuureista ja näiden kautta tuotetuista tyttöjen erityispiirteistä.

Seksuaalikasvatus on myös ollut tärkeä teema suomalaisessa tyttötyössä 2000-luvulta alkaen. Tyttötyössä on tärkeää avata ja pohtia yhteiskunnassamme vallalla olevia yleisiä odotuksia ja malleja tyttöjen seksuaalisuudesta ja seksuaalisesta käyttäytymisestä. Yhteiskunnan antama kuva naiseudesta vaatii tytöiltä seksuaalista viehättävyyttä ja haluttavuutta, mutta toisaalta kunnon tyttö ei saisi kuitenkaan olla liian seksuaalinen tai aktiivinen. Tämä johtaa tyttöjen vahvaan itsekontrolliin, joka näkyy myös tyttöyhteisöissä ja ystävyys-suhteissa; tytöt arvioivat ja kontrolloivat toisiaan hyvän ja huonon tytön ääripäiden kautta. Tästä johtuen seksuaalikasvatuksessa korostetaankin sen nivoutumista kaikille elämän osa-alueille tähdäten näin tyttöjen kokonaisvaltaiseen kohtaami-

seen. Seksuaalikasvatuksessa tarkoituksena ei ole puhua ainoastaan seksistä, vaan kokonaisvaltaisesti tunteista, ihmissuhteista, kehollisuudesta, itsensä hyväksymisestä ja omien rajojen tunnistamisesta. Siihen liittyy myös tärkeänä osana vuorovaikutus- ja tunnetaitojen kehittäminen. (Hannila – Mulari – Simola 2012: 56–57, 59.)

Seksuaalikasvatuksen avulla tytöt pääsevät pohtimaan oman sukupuolen ja seksuaalisuuden ilmaisemisen tapoja; mitä merkitsee olla sukupuolessaan ja kuinka sen voi kokea monin eri tavoin. Tyttöjä tuetaan itsen hyväksymiseen ja omien hyvien puolien löytämiseen. Tärkeää on lähteä liikkeelle ja liikkua lähellä tyttöjen omaa arkielämää ja kokemusmaailmaa. Jokaisella tytöllä on oma kokemushistoriansa, jonka merkitystä sukupuolen kokemiselle ja seksuaalisuudelle voidaan avartaa tukemalla tyttöä pohtimaan tunteitaan, kokemuksiaan ja ajatuksiaan sekä kehittämällä tyttöjen tunneälyä. (Hannila ym. 2012: 56.) Jos tyttö osaa puhua tuntemuksistaan, hän oppii myös punnitsemaan omia arvojaan ja puolustamaan niitä tarpeen tullen. Vaarallisissa tai ongelmallisissa tilanteissa tunneäly auttaa tyttöä tunnistamaan, mikä on hänelle haitallista ja mikä ei. (Carey 2012: 80.)

2.2 Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivinen työote

Sukupuolisensitiivisen työotteen omaava työntekijä tunnistaa sukupuolen vaikutuksen ihmisen elämään ja hänen tekemiinsä ratkaisuihin. Sukupuolelle luontaisina pidetyt käyttäytymismallit tehdään ikään kuin näkyviksi kuitenkin niitä vahvistamatta. Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan siis yksinkertaistetusti sitä, että työntekijä on tietoinen niistä odotuksista, joita yhteiskunta kohdistaa naisiin ja miehiin. Kun tehdään töitä lasten ja nuorten kanssa, on olennaista kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin: kuinka erilaiselta ilmiöt näyttävät tytön ja pojan näkökulmasta ja kuinka erilaisiin asioihin he kaipaavat tukea. Kun tämä tiedostetaan, voidaan ymmärtää sukupuolen ja siihen liittyvien käsitysten vaikutus lapsen ja nuoren elämään ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. (Punnonen 2008: 522, 525.)

Sukupuolen mukaan eriytyneet ryhmät tarjoavat lapselle ja nuorelle mahdollisuuden oman sukupuoli-identiteetin kehittymiselle ja tutkimiselle. Tällainen toiminta tarjoaa lapselle ja nuorelle tilaa ja aikaa ainakin yrittää olla perinteisten mies- ja naiskäsitysten ulkopuolella. Edellytyksenä sukupuolen mukaan eriytyneelle toiminnalle on, että lasten ja nuorten kanssa toimivat työntekijät ovat tähän valmiita, ja että ryhmissä toteutettavat vuorovaikutusmallit perustuvat yhdenvertaisuuteen. Näin sukupuoleen liittyviä käsityk-

siä voidaan tarkastella ennakkoluulottomasti ja kriittisesti. Parhaimmillaan sukupuolen mukaan eriytetyt ryhmät rohkaisevat tyttöjä ja poikia kokeilemaan, tutkimaan ja pohtimaan asioita, joita he eivät sekaryhmissä kehtaisi tai uskaltaisi tehdä. (Punnonen 2008: 332–333.)

Kulttuurisensitiivinen työote nivoutuu vahvasti yhteen sukupuolisensitiivisen työotteen kanssa erityisesti tyttöjen kohdalla. Eischerin (2010) mukaan esimerkiksi kulttuurisensitiivisessä tyttötyössä tulee kiinnittää huomiota erilaisiin kulttuuriin, uskonnollisiin ja maahanmuuttajataustaisuuden mukanaan tuomiin erityiskysymyksiin. Tällaisessa työssä painotetaan positiivista diskriminaatiota, jonka avulla toimintaan mukaan tulemisesta tehdään mahdollisimman matalakynnyksistä. Toiminnassa, jossa toimitaan kulttuurisensitiivisellä työotteella, tulee avata myös valtakulttuurin vallitsevia arvoja ja asenteita, jotta niistä ei tulisi tytöille itsestään selvyksiä. Maahanmuuttajataustaisille tytöille on tärkeää antaa tilaa löytää oma niin kutsuttu kolmannen kulttuurin identiteettinsä erilaisten arvojen ja normien keskellä. Kolmannen kulttuurin identiteetissä tytön syntyperäinen kulttuuri ja uuden asuinmaan kulttuuri ovat luontevasti yhdessä. (Eischer 2010: 46, 49.)

Honkasalon (2011) tekemässä väitöstutkimuksessa käy ilmi, kuinka kulttuurisensitiivisessä tyttötyössä on tärkeää löytää ne keinot, joilla maahanmuuttajataustaiset tytöt saadaan osallistumaan ja sitoutumaan toimintaan (Honkasalo 2011: 86). Tyttöjen perheiden luottamuksen saavuttaminen on tämän osalta ensiarvoisen tärkeää. Perheet voidaan esimerkiksi kutsua tutustumaan tiloihin ja toimintaan ja esitellä samalla Icehearts-kasvattajat, mikä lisää näin ollen vanhempien tietoutta toiminnasta ja kasvattaa heidän luottamustaan toimintaa kohtaan. (Eischer 2010: 53.) Luottamuksen saavuttamisen myötä voidaan olettaa, että vanhempien on helpompi päästää tyttärensä osallistumaan, kun he tietävät, mistä toiminnassa on kyse.

Sukupuolisensitiivinen tyttötyö on Honkasalon (2011) väitöstutkimuksen mukaan seksuaalisuuden teeman käsittelemisen kannaltakin tarpeellinen työmuoto. Vaikka seksuaalisuutta on tärkeää käsitellä kaikkien nuorten kanssa, antaa luottamukselliset ja turvalliset tyttöryhmät erityisesti maahanmuuttajataustaisille tytöille mahdollisuuden käsitellä seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Tutkimuksessa nousee vahvasti esille se, kuinka maahanmuuttajataustaisten tyttöjen naiseksi kasvua ja seksuaalisuuteen liittyvien teemojen käsittelyä hankaloittavat erilaiset maahanmuuttokokemukset sekä perhetilanteet,

joissa kasvua ja seksuaalisuutta ei pystytä vapaasti käsittelemään. (Honkasalo 2011: 184–185, 187.)

Iceheartsin sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisen tyttötyön avulla tytöille voidaan mahdollistaa turvallinen ja luottamuksellinen toimintaympäristö, jossa ammattilaisten kasvattajien tukemana voidaan pureutua erilaisiin naiseksi kasvamisen teemoihin. Pitkäkestoisen toiminnan ja tiiviin yhdessäolon avulla tytöt ja Icehearts-kasvattaja oppivat tuntemaan toisensa, mikä voi lisätä luottamusta heidän välillään. Luottamuksen turvin tyttöjen on mahdollista käsitellä toiminnan aikana vaikeitakin teemoja, joiden käsittelemiseen heillä ei välttämättä kotona ole mahdollisuuksia tai joita he kokevat epämukaviksi käsitellä vaikkapa terveydenhuollon ammattilaisten kanssa.

2.3 Tyttöyden määrittelyä

Tytöt ja tyttöyden määritelmät ovat pitkälti aika- ja kulttuurisidonnaisia. Tyttöjä on määritelty suhteessa poikiin, kun on etsitty yhteneväisyyksiä tai vastaavasti eroavuuksia. Tyttöiän määrittelyt ovat olleet sidoksissa myös naiseuteen. Tyttönä olemisen on katsottu päättyvän joko sukukypsyyden tai täyden työkykyisyyden saavuttamisen myötä, mutta viimeistään sen on katsottu päättyvän avioliittoon. Myöhäismodernissa yhteiskunnassa tyttöyden ja tyttöiän käsitteistä on tullut myös entistä liukuvampia ja monikerroksisempia. Nykyään yhtenä keskeisenä tyttöyden ja naiseuden välisenä rajana pidetään täysi-ikäisyyttä, joka ajoitetaan yleismaailmallisesti 18 vuoden ikään. (Tuomaala 2011: 48–49.) Tyttötyön tärkeänä lähtökohtana on tuntea tyttöyden käsitteen määrittäminen ja kehittyminen.

Tyttöyden stereotypialle tyypillistä ovat tietynlaiset normit, käyttäytyminen ja ulkoinen olemus. Tyttöjä on pidetty yleisesti sinä kiltimpänä sukupuolena, tytöt hoitavat ja pitävät huolta muista, he pärjäävät koulussa ja näyttävät siisteiltä ja he toimivat annettujen ohjeiden mukaisesti. Vuosikymmenten saatossa, tyttö tutkimuksen ansiosta, tyttöyden kuva on kuitenkin laajentunut ja muuttunut. Tyttöyden moninaisuutta ja tyttöjen erilaisuutta osataan arvostaa ja heidän erityistarpeitaan osataan ottaa huomioon yhä paremmin. Tämän kehityksen takana on erilaisten tutkimusten kautta saatu tieto tyttöjen erityispiirteistä ja -tarpeista. (Hartley-Brewer 2006: 9–10; Eischer – Mulari 2012: 17.)

Tyttöjen kohdalla on tärkeää olla korostamatta liikaa kiltteyttä ja hyvää käytöstä. Tytöt ovat usein sovinnaisempia kuin pojat, ja he haluavat selkeitä rajoja ja hyväksyntää.

Tästä johtuen tytöt ovat usein mielellään kilttejä ja osittain myös nauttivat toisten miellyttämisestä. Erityisesti koulumaailmassa tytöt jäävät tai jättäytyvät yhä helposti näkymättömiin ja kuulumattomiin. Tytöt usein myös omaksuvat tyttöoppilaana olemisen kirjoittamattomat säännöt ja vaatimukset. Kuitenkin myös tytöt, jotka kapinoivat heille asetettuja odotuksia vastaan, joutuvat peilaamaan itseään tähän tytölle varattuun muottiin. Stereotyyppinen kuva työstä, joka luontevasti asettuu kouluyhteisöön, viihtyy ja menestyy ja josta ei tarvitse olla huolissaan onkin hyvin harhaanjohtava. Tyttöjen sopeutuminen peittää alleen monimuotoisia ilmiöitä, eikä se takaa sitä, että sopeutujilla olisi hyvä olla. Tyttöjen vastustus on usein hiljaista ja huomaamatonta. Heidän haavoittuvuutensa ilmenee esimerkiksi henkisenä poissaolevuutena, kohtuuttomana itsesääteilynä, itseinhoisena ja itsetuhoisena käyttäytymisenä, uupumisena sekä itsensä satuttamisena. Nykypäivän kilpailuhenkisessä maailmassa onkin tärkeää, että tytöt osaavat puolustaa itseään, tutkia, olla luovia ja ottaa riskejä, mikä lisää virheiden ja epäjärjestyksen todennäköisyyttä. Usein tytöille on myös hyvä kertoa, että on täysin hyväksyttävää tehdä virheitä ja epäonnistua joskus. (Hartley-Brewer 2006: 10–11; Käyhkö 2011: 98–100.)

Erityisen tärkeää on vahvistaa ja tukea tyttöjä kuuntelemaan itseään. Tyttöys ja naisuus ovat paitsi biologista ja yhteiskunnan rakentamaa myös sisäsyntyistä. Erityisesti syrjäytymisvaarassa olevilla tytöillä on riskinä kasvaa hyvin kapeutuneeseen naiseuteen, sillä roolimallit erilaisesta naiseudesta puuttuvat. Tyttöjen itsetuntemuksen ja itsetunnon vahvistamisen kautta he voivat löytää tapoja olla omanlaisiaan tyttöjä ja kehittyä omanlaisikseen naisiksi. (Uusitalo-Herttua 2012.) Tärkeää onkin antaa palautetta ja osoittaa tyytyväisyyttä, hyväksyntää ja arvostusta ilmein, elein, sanoin ja konkreettisin palkinnoin. Kehujen ja palautteen antamisen merkitys perustuu siihen, että näin tyttö saa tietää yksityiskohtaisesti, mitä hän on tehnyt oikein ja toisaalta se auttaa häntä myös myöntämään virheensä. Itseluottamus pohjautuu tytön tunteelle siitä, että hän on oikeasti kyvykäs. Se antaa hänelle myös energiaa tarttua haasteisiin. (Hartley-Brewer 2006: 9–10.)

Menestyvä ja onnellinen tyttö tuntee itsensä ja on sinut itsensä kanssa. Tytöille tulee antaa tilaa päättää itse, milloin tulee paneutua ja panostaa, milloin on aika hellittää ja kuinka käyttää ja jakaa aikaansa. Kasvattajan tulee kuitenkin olla läsnä ja tukea tyttöä hänen päätöksissään, sillä näin tyttö pystyy luottamaan itseensä. Itseluottamuksen kautta tyttö pystyy myös selviytymään erilaisista haasteista järkevästi. Ideaali tytöistä arjen pärjääjinä merkitsee usein suorituspainoiden kasaantumista ja uupumistakin.

Pärjääjät tytöt kulkevat usein näkymättöminä, joten heidän kapinansa tai paha olonsa jää usein huomiotta. Usein se myös ilmenee sisäänpäin, mikä tekee siitä vielä vaikeammin havaittavan. (Hartley-Brewer 2006: 68; Eischer – Mulari 2012: 17; Käyhkö 2011: 100.)

Tyttöjen ahdistusta, masennusta ja itsetuhoisuutta mittaavien tilastojen mukaan tytöt ovat epävarmempia kuin ennen. Hyvä itsetunto onkin tytön paras puolustuskeino ahdistuksen, masennuksen ja itsetuhoisuuden torjumisessa. Hyvällä itsetunnolla tarkoitetaan sitä, että tyttö pitää itseään tärkeänä ja arvokkaana ulkonäöstään, kyvyistään ja suorituksistaan huolimatta. Hän tietää olevansa rakastettava omana itsenään, elämään kuuluvat vastoinkäymiset eivät lannista tai muserra häntä, eikä hän koe tarvetta tehdä asioita muiden painostuksesta. Jos tyttö tuntee itsensä tärkeäksi, hän osaa puolustautua ja puolustaa omia oikeuksiaan ja kehoaan. (Carey 2012: 60–61; Preuschoff 2005: 51.)

Tyttöjen maailma on täynnä vertailua ja odotuksia, joiden saavuttamattomuus voi olla kriittistä vaihetta elävälle tytölle omaa huonommuuden tunnetta vahvistava kokemus. Tämän vuoksi tytöille on tärkeää, että he kokevat tulevansa rakastetuiksi ilman ehtoja tai odotuksia. Kasvattajien tulisikin keskustella tyttöjen kanssa ulkonäköpaineista, median luomasta naisen ihanteesta ja siitä, kuinka mainonta kohdennetaan juuri nuoriin tyttöihin, koska he ovat kokemattomia kuluttajia ja mainokset voivat näin ollen hyödyntää heidän epävarmuuttaan ja tarvettaan sulautua joukkoon. Kaiken kieltäminen ja tyttöjen suojeleminen kaiken ikävän ja vahingoittavan kuulemiselta ja näkemiseltä johtaa usein vain siihen, että heidän uteliaisuutensa kasvaa ylivoimaiseksi ja ajaa heidät koikelemaan kiellettyjä asioita heti, kun siihen tulee mahdollisuus. Ennen kaikkea tyttöjä tulee auttaa siinä, että he oppivat arvioimaan tilanteita itsenäisesti. (Carey 2012: 30–31, 56–57.)

Nyky-yhteiskunta on täynnä vääristyneitä kuvia ja viestejä naiseudesta ja siitä, millainen tytön ja naisen tulisi olla. Varsinkin nuoruudessa tyttöjen itsetunto rakentuu paljolti ulkonäön varaan. Careyn (2012) mukaan tytöt tarvitsevat positiivista huomiota ja kehua ja ulkonäöstään, mutta ulkonäköä ei saa nostaa tytön tärkeimmäksi ominaisuudeksi. Ympäröivä yhteiskunta on jo itsessään hyvin ulkonäkökeskeinen, joten vanhempien ja muiden tytölle tärkeiden kasvattajien tulee tehdä selväksi, että ulkonäkö on vain pieni osa sitä, mitä tyttö on – ei sitä, kuka hän on. Tytön terveen itsetunnon kehityksen kan-

nalta tärkeää on jo varhaisessa vaiheessa korostaa muita arvoja, kuten itsetuntemusta ja itsensä hyväksymistä. (Carey 2012: 25.)

On myös tärkeää antaa tyttöjen ilmaista kaikkia tunteitaan, myös kaikkein negatiivisimpia tunteita, kuten kateutta, huonotuulisuutta ja vihaa. Aggressiot eivät ole aina vain huono asia, sillä ne voivat auttaa tyttöä puolustautumaan ja puolustamaan itseään elämässä. Aiemmin tyttöjen harvoin annettiin puolustaa itseään, olla äänekkäitä tai kiivaita, mikä oli erittäin haitallista, sillä aitojen tunteiden näyttämisen on todistettu olevan keskeinen tekijä hyvän terveyden ja hyvän olon saavuttamisessa. Tunteiden ulospäin näyttäminen on myös tärkeä keino purkaa pahaa oloa ja turhautumista, eikä niiden kanssa näin ollen jää yksin. Tuen ja avun saaminen, haastavassa, vaikeassa tai ylitsepääsemättömän tuntuissa tilanteessa on tytön itsetunnonkin kannalta tärkeää, sillä hänen ei tarvitse kohdentaa pahaa oloaan itseensä. (Preuschoff 2005: 52.)

3 Yhdistystoiminta osana kolmatta sektoria

Kolmannella sektorilla on aina ollut keskeinen merkitys sosiaalipalvelujen järjestämisessä. Monet sosiaalipalvelut ovat syntyneet vapaaehtoisten järjestöjen toteuttamina. (Ahola – Arajärvi – Kananoja 2010: 131.) Kolmas sektori on yleiskäsite, jonka sijasta voidaan käyttää myös esimerkiksi vapaaehtoissektorin, hyväntekeväisyyssektorin tai ei-julkisen sektorin käsitteitä. Kolmas sektori viittaa tavallisesti sellaiseen toimintaan, joka ei ole valtion suoraan verovaroin ylläpitämää mutta ei myöskään puhtaasti voitontavoitteluun pyrkivää toimintaa. Kolmannen sektorin toimijoihin luetaan yleisesti kansalaisjärjestöt, yhdistykset ja säätiöt, mutta myös muun tyyppisiä toimijoita. (Jokinen – Saaristo 2002: 250–251; Narikka 2008: 159.) Ihmisten aktivoiminen toimimaan oman paremman elämän ja yhteiskunnallisen hyvinvoinnin puolesta voidaan nähdä kolmannen sektorin tärkeänä päämääränä. Kolmannen sektorin työtä tehdään vapaaehtoisuutena, mutta nykyään myös palkattua työvoimaa apuna käyttäen. (Mönkkönen – Nurro – Väisänen 1999: 20.)

Sosiaalipalvelujen tuottamisessa kolmannella sektorilla on aina ollut merkittävä rooli Suomessa. Pääosa yksityisten sosiaalipalvelujen tuotannosta tapahtuu kolmannen sektorin yhteisöjen eli yhdistysten ja säätiöiden toimesta. (Lith 2006: 46–47.) Yhdistykselle tunnusomaisina merkkeinä pidetään sitä, että sillä on jokin aatteellinen tarkoitus ja sen toiminta on tarkoitettu pysyväksi. Aatteellinen tarkoitus ymmärretään yhdistystoi-

minnassa hyvin laajasti. Se voi olla esimerkiksi jonkin ryhmän etujen valvontaa, palvelujen tuottamista jäsenille tai yhdessäolomahdollisuuksien järjestämistä ilman sen kummempaa aatteellisuutta. (Loimu 2010: 23.)

3.1 Tyttöjen Talo

Tyttöjen Talo on Kalliolan Nuoret ry:n rekisteröity tuotemerkki, jonka alla toimivat paikalliset Tyttöjen Talot Helsingissä, Tampereella, Oulussa ja Turussa. Tyttöjen Talo on paikka, eräänlainen nuorisotila, joka on tarkoitettu 10–28-vuotiaille tytöille ja nuorille naisille. Tyttöjen Talo tarjoaa tytöille ja nuorille naisille paikan, jossa he voivat pohtia omaa naiseuttaan ja etsiä omaa identiteettiään ilman poikien läsnäoloa. Tyttöjen Talo tarjoaa yhteisön, johon nuori voi kiinnittyä ja jossa hänet hyväksytään juuri sellaisena tyttönä kuin hän on. (Eischer –Tuppurainen 2011: 13.)

Tyttöjen Talojen toiminta perustuu tavoitteisiin, joita ovat tyttöjen ja nuorten naisten hyvinvoinnin lisääminen ja elämänhallinnallisten valmiuksien parantaminen. Kaikessa toiminnassa Tyttöjen Talolla on sukupuolisensitiivinen työote, joka tarkoittaa sukupuoleen liittyvien erityispiirteiden esiin nostamista ja sukupuolelle ominaisten kasvun kipukohtien tunnistamista. Sukupuolisensitiivinen työote kyseenalaistaa stereotyyppisiä sukupuolirooleja ja luo tilaa nuorelle kasvaa omannäköisekseen naiseksi tai mieheksi. Paikalliset Tyttöjen Talot ovat sitoutuneet toteuttamaan Tyttöjen Talo -konseptin mukaista nuorisotyötä, jossa keskeistä on sukupuolisensitiivinen tyttötyö, ihmisen arvokas kohtaaminen, naiseutta arvostava ilmapiiri, moniammatillisuus ja yhteisöllisyys. Tyttöjen Talojen arvot perustuvat Setlementtiliikkeen arvoihin, joita ovat yhteisöllisyys, erilaisuuden hyväksyminen, yksilön kunnioittaminen ja luottamus yksilön voimavaroihin, kaikkien ihmisten tasa-arvoisuus, paikallisuus sekä sitoutuminen heikommassa asemassa olevan ihmisen tilanteen parantamiseen. (Eischer –Tuppurainen 2011: 12–13.)

Työmuotoina Tyttöjen Talolla käytetään muun muassa avointa toimintaa, vuorovaikutuksellisia tyttöryhmiä, yksilötyötä ja seksuaalikasvatusta. Avointa toimintaa järjestetään Tyttöjen Taloilla viihtyisässä olohuonemaisessa tilassa ja se on matalan kynnyksen toimintaa, johon jokainen tyttö voi osallistua. Lisäksi Tyttöjen Talot tarjoavat niin kutsuttua suljettua ryhmätoimintaa kävijäkunnan kulloisenkin tarpeiden mukaan. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ryhmät syömishäiriöisille, aroille ja ujoille tytöille tai nuorille äideille. Tyttöjen Talot tekevät yhteistyötä nuoriso-, sosiaali-, terveys- ja koulutoimen sekä muiden nuoriso- ja sosiaalityötä tekevien kansalaisjärjestöjen kanssa. Toimintaa

rahoittaa muun muassa Raha-automaattiyhdistys sekä kunta. (Eischer – Tuppurainen 2011: 13–14.)

3.2 Icehearts ry

Yhdistys on perustettu vuonna 1996. Yhdistyksen perustamisen lähtökohtana oli tarve kodin ulkopuoliselle, pitkäkestoiselle, aikuisen ohjaamalle vapaa-ajan harrastukselle niille lapsille ja nuorille, jotka ovat vaarassa syrjäytyä. Icehearts-joukkueet on tarkoitettu lapsille, jotka eivät muuten osallistu ohjattuun vapaa-ajan toimintaan, mutta jotka kiipeimmin tarvitsevat kasvua tukevaa verkostoa ympärilleen. Koko toimintamallin kantava ajatus onkin lasten kasvattaminen ja elämänhallinnan tukeminen joukkueurheilun tai muun ryhmässä toteutettavan, pääosin liikunnallisen, toiminnan avulla. Taustalla on huoli lasten kasvusta ja tasapainoisesta kehityksestä. Tärkeintä toiminnassa on olla ja kasvaa yhdessä, toimia ryhmässä ja ratkoa ongelmia yhdessä. (Icehearts-esite 2012: 2–3; Niemelä – Vartiamäki 2010: 11; Turkka – Turkka 2008: 11, 15, 17, 75.)

Icehearts-toiminnalla on vahva yhteiskunnallinen tehtävä, sillä toimintamalli on kehitetty ennaltaehkäisemään syrjäytymistä ja edistämään hyvinvointia. Icehearts hyödyntää joukkueurheilua toiminnallisena menetelmänä, jonka avulla tuetaan lasta ja hänen koulunkäyntiään sekä vapaa-aikaansa. Iceheartsin tavoitteena on ennaltaehkäistä syrjäytymistä, edistää sosiaalisia taitoja ja luoda lapsille pitkäkestoinen ja turvallinen aikuisen läsnäolo läpi kasvun nivelvaiheet. Icehearts-filosofia tukee lapsen kasvua itseensä luotavaksi ja toiset huomioonottavaksi ryhmän jäseneksi. Toimintamalli perustuu arvomaailmaan, joka antaa jokaiselle lapselle mahdollisuuden. Icehearts on poikkihallinnollinen toimintamalli, jossa työskennellään yhdessä sosiaali- ja sivistystoimen ammattilaisten kanssa. Se on myös työväline ja yhteistyökumppani kunnan peruspalveluille. Parhaimmillaan Icehearts-toiminta yhdistää eri toimialat toimivaksi palveluverkostoksi. (Icehearts-esite 2012: 2–3; Niemelä – Vartiamäki 2010: 63.)

Toiminta saa alkunsa siten, että kuntaan perustetaan yhdistys. Yhdistys ja kunta etsivät mukaan sopivia työntekijöitä, kasvattajia, jotka sitoutuvat toimintaan 12 vuoden ajaksi. Icehearts-kasvattajilla tulee olla ammatillinen pätevyys joukkueen kasvatustehtävään, heidän tulee olla sitoutuneita tehtäväänsä ja välittää aidosti joukkueensa lapsista. Joukkueen lähtökohtainen toiminta kumpuaa aina Icehearts-kasvattajan intohimosta omaan harrastukseensa. Iceheartsissa uskotaan, että näin ollen kasvattajan on helppompaa välittää intoa ja osaamistaan kyseistä lajia kohtaan ja saada lapset kiinnostu-

maan yhteisestä tekemisestä. Icehearts-kasvattajat tekevät myös tiivistä yhteistyötä kodin, koulun ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Sosiaalitoimi kartoittaa yhdessä koulutoimen kanssa kunnan alueita, joilla olisi suurin tarve Icehearts-toiminnalle esimerkiksi sen perusteella, että tällä alueella lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä on muita alueita suurempi. Tältä alueelta sitten kootaan joukkueen ydinryhmä erityistä tukea tarvitsevista lapsista, jonka jälkeen joukkue kasvaa täyteen seuraavien parin vuoden kuluessa. Tärkeää joukkueen kasvattamisessa on ottaa huomioon joukkueen sosiaalinen kantokyky. (Turkka – Turkka 2008: 15, 40, 42.)

Iceheartsin toiminta perustuu myös positiivisen diskriminaation ajatukselle, sillä kunnan sosiaalitoimi osoittaa tilastojensa perusteella alueen, jossa ongelmallisten lasten määrä on suurempi kunnan muihin alueisiin verrattuna (Icehearts-esite 2012: 7). Positiivisella diskriminaatiolla tarkoitetaan erilaisuuden huomioon ottamista palvelusuunnittelussa niin, että resurssit kohdennetaan sosiaalisen tarpeen mukaan palvelujen käyttäjämäärien lisäksi. Toisin sanoen voimavaroja ohjataan tavallista enemmän riskien uhkaamille alueille. Positiivisella diskriminaatiolla pyritään siis vaikuttamaan alueelliseen eriytymiseen sitä hidastamalla ja ehkäisemällä. (Ala-Outinen 2010: 32.) Icehearts-kasvattajat tekevät yhteistyötä valitun alueen päiväkotien ja koulujen kanssa sellaisten lasten löytämiseksi, jotka voisivat hyötyä toimintamallin kaltaisesta tuesta (Icehearts-esite 2012: 7).

3.2.1 Varhainen tuki ja puuttuminen

Varhaisella tuella tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään tunnistamaan, ehkäisemään ja helpottamaan lasten, nuorten ja perheiden pulmia mahdollisimman varhain, jottei syrjäytymiskehitys jatkuisi (Sosiaali- ja terveysvirasto 2013). Varhaisen tuen rinnalla voidaan puhua myös käsitteestä varhainen puuttuminen, jolla tarkoitetaan yksinkertaisesti sitä, että ongelmat havaitaan ja niihin pyritään löytämään ratkaisuja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Varhainen tuki ja varhainen puuttuminen ovat ennalta ehkäisevää ja kuntouttavaa toimintaa, mutta niillä voidaan tarkoittaa myös sitä prosessia, joka käynnistyy, kun havaitaan huolta lapsen tai nuoren elämässä. Varhainen tuki koskee lapsen lisäksi koko perhettä ja kasvuympäristöä, jossa lapsi elää. Perinteisesti varhaisen tuen työmuodot ovat olleet osa varhaiskasvatusta. (Huhtanen 2007: 28–29.)

Varhainen puuttuminen voidaan myös mieltää menetelmäksi, jonka avulla työntekijän on helpompaa puuttua lasta tai nuorta koskevaan huoltilanteeseen varhain ja tukea heitä

niin, että vuoropuhelu perheen kanssa voi jatkua. Huolen ottaminen puheeksi on olennainen osa kunnioittavaa varhaista puuttumista. Kun huoli otetaan puheeksi, viestitetään, että asioiden ennakoita menevät lapsen tai nuoren kannalta huonoon suuntaan ellei saada aikaan muutosta tilanteeseen. Usein tilanteen muuttamiseen tarvitaan yhteistyötä lapsen tai nuoren itsensä sekä hänen huoltajiensa kanssa. Puheeksi ottamisen tavoitteena on yhteistyön aikaansaaminen perheen kanssa sekä lapsen tai nuoren asioiden kehittyminen myönteiseen suuntaan. Tämän takia on tärkeä tunnistaa lapsessa tai nuorella ja koko perheessä ja heidän tilanteessaan olevat vahvuudet ja voimavarat. Niistä on mahdollisuus antaa myönteistä palautetta ja tarjota lisätukea tilanteeseen. Sosiaalinen tuki ja kontrolli käsitetään usein vastakohtiksi. Tuen ymmärtäänsä olevan auttamista sekä vahvistamista kun taas kontrollin valvomista ja hallitsemista. Tuki ja kontrolli liittyvät aina toisiinsa. Auttamistyö on yhdistelmä, johon sisältyy tuen eli mahdollisuuksien avaaminen ja kontrollin eli hallinnan lisääminen. Yhdistelmä voi toteutua niin, että auttamistyö on asiakasta voimaannuttavaa tai vastakohtaisesti alistavaa. (Eriksson – Arnkil 2012: 7, 29, 31.)

Iceheartsin toiminta-ajatus perustuu varhaiseen puuttumiseen ja tukeen, sillä Icehearts-kasvattaja aloittaa työnsä lasten ollessa 6-vuotiaita. Varhaisen puuttumisen ansiosta nuori on helpompi kohdata myös myöhemmässä iässä, sillä Icehearts-kasvattajalla ja nuorella on jo pitkä yhteinen historia takanaan. Iceheartsin filosofian mukaan jokainen puuttumatta jättäminen on välinpitämättömyyttä lasta kohtaan. (Vartiamäki – Niemelä 2010: 17–18.)

3.2.2 Toiminnallisuus ja ryhmätoiminta

Iceheartsin toiminnassa lapset nähdään aktiivisina ja toiminnallisina yksilöinä. Toimintamallin takana on usko siihen, että parhaiten lapset opitaan tuntemaan ja heitä pystytään kuntouttamaan juuri toiminnallisuuden kautta. Toimintamallin kantavana ajatuksena toimii lasten kasvattaminen, vahvistaminen ja tukeminen liikunnallisen joukkueurheilun tai muun ryhmässä tapahtuvan harrastuksen avulla. Kaikki toiminta ei ole ainoastaan urheilua, vaan kaikenlainen yhdessä toimiminen tähtää lasten kasvamiseen, kehittymiseen ja osallisuuden tunteen lisäämiseen. (Turkka – Turkka 2008: 14, 17, 75.)

Koulun ulkopuolinen harrastustoiminta on toimintamuoto, jonka avulla lasten ja nuorten elämäänsä saadaan uusia vaikutteita ja uusia ihmissuhteita. Erityisen merkittäväksi tällainen toiminta on osoittautunut lapsille, joiden elämässä kasautuvat monet riskitekijät,

kuten heikko koulumenestys, sosiaalisten taitojen heikkous sekä vanhempien heikko sosiaalinen asema, joka heikentää heidän mahdollisuuksiaan järjestää rakentavaa ajanvietettä lapsilleen. (Pulkkinen 2002: 235.) Icehearts-toiminta vastaa juuri tähän tarpeeseen. Se mahdollistaa toiminnallaan turvallisen ja kasvua tukevan, pitkäkestoisen toimintaympäristön lapsille, jotka ovat eniten sen tarpeessa.

Icehearts-toimintamallissa yksi tärkeä tekijä syrjäytymisen ehkäisemisessä on juuri toiminnallisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan ja urheilemisen lisäksi joukkueet tekevät paljon muutakin toimintaa yhdessä. Icehearts-toimintamallin kehittäjät Ilkka ja Ville Turkka kertovat Icehearts-toimintakertomuksessa (2008), kuinka joukkueen yhteistoimintaa vahvistavat erilaiset toiminnalliset tapahtumat, kuten leirit ja retket, mutta myös kulttuuritapahtumat. Lapsille pyritään antamaan erilaisia kokemuksia, joiden kautta he myös oppivat itsestään ja saavat uusia taitoja pärjätä elämässään. (Turkka – Turkka 2008: 85.)

Liikunta ja ryhmätoiminta ovat toimintamallin keskeisiä toiminnallisuuden muotoja. Liikunnalla on vaikutuksia lasten ja nuorten kehitykseen ja terveyteen, mutta joukkueurheilun muodossa suoritettuna pitkäkestoisena toimintana se kehittää myös lasten ja nuorten minäkuva, itsetuntoa, sosiaalisia perusvalmiuksia, tunteiden hallintaa ja muita taitoja. Zimmerin (2001) mukaan liikkumisen avulla lapsen kehollisuus tulee hänelle tutuksi ja hän oppii tuntemaan omat fyysiset rajansa. Urheilemisen ja liikkeen kautta lapsi tai nuori voi myös työstää tunteitaan ja kokemuksiaan. Liikkuessaan lapsi myös kokee erilaisia, uusiakin tunteita, kuten mielihyvää ja energisyyttä. (Zimmer 2001: 15.)

Erityisesti tytöille ohjattu liikunta ja urheilu ovat tärkeitä juuri oman kehollisuuden hahmottamisessa, taitojen kehittämisessä ja terveyden edistämisessä, sillä näillä tekijöillä on vahva vaikutus tyttöjen itsetuntoon (Uusi-Herttua 2012). Urheilu ja liikunta saavat tytön myös luottamaan omaan kehoonsa. Lisäksi urheilun avulla tyttö oppii, mihin hänen kehonsa pystyy ja miltä se näyttää, jolloin hän hyväksyy helpommin oman ulkonäkönsä ja on tyytyväinen siihen. (Carey 2012: 65.)

Yksilön kehitykselle on olennaisen tärkeää, että hän voi liittyä ja tuntea kuuluvansa johonkin, kokea tulevansa hyväksytyksi sekä osallistua ja vaikuttaa. Osallistuessaan ryhmän toimintaan lapsi joutuu jatkuvasti suhteuttamaan itseään ympäristöönsä. Ryhmätoimintaan osallistuminen kehittää lapsen kykyä pohtia oman toiminnan eri puolia ja vaihtoehtoja ja näin se laajentaa hänen tietoisuuttaan itsestä ja ympäristöstä. (Eskola –

Jauhiainen 1994: 15–16.) Ryhmässä tulisi myös saada kokea olevansa arvostettu ja siinä tulisi kannustaa lapsia ja nuoria yritteliäisyyteen. Ihanteellinen ryhmä on turvallinen, jossa uskaltaa olla oma itsensä ja ilmaista omat tunteensa, tarpeensa ja ajatuksensa avoimesti. (Kuusela – Lintunen 2009: 179.) Ryhmässä sen jäsenet liittyvät emotionaalisesti toisiinsa sen mukaan, kuinka turvallisiksi he kulloinkin tuntevat olonsa ryhmässä (Kopakkala 2008: 58). Ryhmän vetäjän tehtäväksi jää siis luoda puitteet, joiden avulla ryhmän jäsenet tuntevat olonsa turvallisiksi ja kokevat voivansa olla oma itsensä. Turvallisessa ryhmässä ryhmän jäsenet vapautuvat tarkastelemaan omaa toimintaansa ja tapaansa ajatella, tuntea, tehdä havaintoja, keskustella, kuunnella ja käyttäytyä (Lintunen – Rovio 2009: 16).

Toiminnan muotoutumisella joukkueurheilun ympärille on tärkeä sosiaalinen funktio. Zimmerin (2001) mukaan pitkällä aikavälillä toteutetussa liikuntasisältöisessä ryhmätoiminnassa lapset ja nuoret oppivat sosiaalisen toiminnan perusvalmiuksia. Heille kehittyy sosiaalista herkkyyttä, he oppivat ymmärtämään sääntöjä, heidän kykynsä luoda kontakteja ja olla yhteistyössä vahvistuu, heidän turhautumisen sietokykynsä kasvaa ja he oppivat suvaitsevaisemmiksi sekä oppivat ottamaan muita paremmin huomioon. Liikuntakasvatuksen avulla lapsille ja nuorille pyritään antamaan valmiudet oppia tuntemaan ja käsittelemään omaa itseään, kanssaihmissä ja oman ympäristön tilaa ja materiaa. (Zimmer 2001: 28–29, 121.)

Icehearts-toimintamalli on ennen kaikkea ryhmätoimintaa, jonka avulla pyritään tukemaan ja vahvistamaan lasten kasvua ja kehitystä (Turkka – Turkka 2008: 17). Kaikesa Iceheartsin ryhmätoiminnassa harjoitellaan ryhmässä olemista, ohjeiden noudattamista sekä muiden huomioon ottamista. Icehearts-ryhmätoiminnassa otetaan aina huomioon myös lasten yksilölliset tarpeet. Mikäli ryhmätoiminta on lapselle tai nuorelle hetkellisesti liian kuormittavaa, voi Icehearts-kasvattaja tehdä lapsen kanssa yksilötyötä. Tällöin on tärkeää, että lapsi tietää olevansa tärkeä osa ryhmää, vaikka ei juuri sillä hetkellä osallistuisikaan ryhmätoimintaan. (Vartiamäki – Niemelä 2010: 35–36.)

3.2.3 Tuki koulunkäyntiin

Yleis- ja erityisopetuksen raja on hämärtynyt, kun kouluissa on pyritty integroimaan erityistä tukea tarvitsevat oppilaat yleisopetukseen. Erilaisten tukipalvelujen kehittäminen ja tehostaminen on tarpeen, sillä oppilaiden opiskeluvaikeudet ovat lisääntyneet. Kaikki heikosti koulussa pärjäävät tai alisuoriutuvat eivät saa riittävästi tai ollenkaan

tukea opiskeluunsa. Näiden lasten ja nuorten tukemista tulisi tehostaa. Oppilashuollon olemassa olevat rakenteet muodostavat verkoston, jonka tulisi toimia mahdollisimman tehokkaasti näiden tuen tarvitsijoiden seulomisessa ja auttamisessa. Tosiasia kuitenkin on, että resurssit eivät riitä kaikkien oppilaiden tilanteiden kartoittamiseen ja tukipalveluihin. (Huhtanen 2007: 225.)

Icehearts-toimintamallissa myös joukkueessa olevien lasten tuki koulunkäyntiin on huomioitu. Icehearts-kasvattajat toimivat ryhmänsä tukena alueen suuryhteisössä, johon suurin osa ryhmän lapsista on keskitetty. Yhteistyöstä ja tukimuodoista sovitaan vanhempien, oppilashuoltoryhmän, rehtorin ja lasten opettajien kanssa. Jokaista lasta pyritään tukemaan hänen yksilölliset tarpeensa huomioiden. Icehearts-kasvattaja ei kuitenkaan toimi opettajana tai kouluavustajana vaan ryhmänsä kasvattajana ja hän on ikään kuin ylimääräinen aikuinen antamassa tukea näille lapsille, jotka sitä eniten tarvitsevat.

Voimavarojen ehtyessä lapsen elämänhallinta vaikeutuu jokaisella elämän osa-alueella eli myös koulun saralla, ja merkinä tästä voi olla esimerkiksi luvattomat poissaolot, oppimisen ongelmat tai häiriökäyttäytyminen (Huhtanen 2007: 15). Myös amerikkalaisten tutkijoiden Mahoneyn ja Cairnsin tutkimuksessa (1997) kävi ilmi, että koulun ulkopuoliseen toimintaan osallistuneet nuoret keskeyttivät vähemmän koulunkäyntiään ja syyllistyivät aikuisikään mennessä vähemmän rikoksiin kuin ne riskiryhmän nuoret, jotka eivät osallistuneet toimintaan. Tuki koulunkäyntiin ja koulunkäyntihalukkuuden vahvistaminen ovat sikäläkin merkittäviä, että lapsen ja nuoren riskit sopimattomaan käyttäytymiseen lisääntyvät, kun koulunkäynti jää kesken. Tämä riski vielä moninkertaistuu, jos lapsella on ollut jo lapsuudessaan itsehillinnän vaikeuksia ja käytösongelmia. (Mahoney – Cairns 1997.) Icehearts-koulutyön tarkoituksena onkin tukea ryhmässä olevien lasten sopeutumista kouluun ja opiskeluun. Tärkeintä on, että lapset viihtyvät koulussa, haluavat oppia ja oppivat luottamaan itseensä ja omiin taitoihinsa. Tästä syystä koulutyö on varsin keskeinen osa työtä erityisesti Icehearts-ryhmän ensimmäisinä toimintavuosina. (Niemelä – Vartiamaa 2010: 33, 47.)

Icehearts-kasvattajan tehtävä on paitsi tukea joukkueensa lapsia koulutyössä myös toimia sillanrakentajana koulun, kodin ja mahdollisten muiden auttavien tahojen välillä ja kannustaa yhteistyöhön. Tarvittaessa Icehearts-kasvattaja voi myös toimia yksityisopettajana, lyhennetyn koulupäivän tukijana tai muunlaisessa yksilöä tukevassa roolissa. (Niemelä – Vartiamaa 2010: 35.) Toisaalta Icehearts-kasvattaja toimii myös opettajan tukena, sillä hän on luokan arjessa tukemassa ja auttamassa ryhmänsä lapsia kou-

lutyössä ja ongelmatilanteissa vapauttaen näin opettajan resursseja ja voimavaroja itse opetustyöhön. Monien erilaisten ongelmatilanteiden ratkaiseminen, erityisen tuen tarpeiden kohtaaminen ja lasten sekä perheiden huolien jakaminen kuluttavat opettajien voimavaroja (Huhtanen 2007: 17–18). Näin ollen onkin hyvä, että koulutyön arjessa opettajan apuna on aikuinen, joka vähentää tätä opettajaan kohdistuvaa kuormitusta.

4 Syrjäytymisen ehkäiseminen

Syrjäytyminen on laaja ja vaikeasti määriteltävä ilmiö, jolla tarkoitetaan usein laajaa psyykkis-aineellista ongelmakokonaisuutta, henkistä putoamista yhteiskunnan normaalien käytäntöjen ulkopuolelle tai erilaisia päihderiippuvuuksia ja rikollisuuden muotoja (Myrskylä 2012: 2). Syrjäytymisen juuret ovat usein syvällä nuorten lapsuudessa ja perheiden sisäisissä ongelmissa. Syrjäytymisen ehkäisemisen kannalta keskeistä on mahdollisimman varhainen puuttuminen ja ongelmallisten perheiden tukeminen. (Myrskylä 2012: 7)

Mikään yksittäinen ongelma ei yksin aiheuta syrjäytymistä, vaan kyse on kasaantuvista ongelmista sekä eräänlaisen huono-osaisuuden kehän muodostumisesta. Nykyisin syrjäytyminen määritellään usein yksilöä yhteiskuntaan yhdistävien siteiden heikkoudeksi. Syrjäytyneinä voidaan pitää henkilöitä, jotka eivät kykene osallistumaan täysipainoisesti talous-, yhteiskunta- ja siviilielämään ja tai joiden tulot ja muut voimavarat ovat niin riittämättömiä, että he eivät kykene nauttimaan elintasosta, jota heitä ympäröivässä yhteiskunnassa pidetään hyväksyttävänä. Syrjäytyminen voidaan näin ollen määritellä taloudellisten resurssien puutteen, yhteiskunnasta eristymisen sekä sosiaali- ja kansalaisoikeuksien rajallisuuden yhdistelmäksi. (Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen -työryhmä 2009: 5.)

Syrjäytymisestä puhuttaessa korostetaan syrjäytymisen prosessiluonnetta. Syrjäytymisen voi olla yksilöllistä, ryhmiä koskevaa tai aluetta koskevaa ja sitä voivat edistää ongelmat, jotka liittyvät työntekoon, opetukseen ja elintagoon, terveyteen, kansallisuuteen, päihteiden käyttöön, sukupuolten väliseen eriarvoisuuteen ja väkivaltaan. Esimerkiksi nuorten syrjäytymistä tutkittaessa prosessinomaisuus nähdään siten, että ongelmat koulussa ja tai kotona edustavat syrjäytymisen ensimmäistä tasoa. Seuraavana tasona nähdään epäonnistuminen koulussa ja koulun keskeyttäminen. Kolmannella tasolla kehityskulku johtaa heikkoon työmarkkina-asemaan, josta edetään taloudellisiin

ongelmiin ja riippuvuuteen hyvinvointivaltiota. Viidennen ja viimeisen tason muodostavat elämänhallinnan ongelmat, joita voivat olla esimerkiksi päihde- ja mielenterveysongelmat ja rikollisuus. (Alatupa – Karppinen – Keltikangas-Järvinen – Savioja 2007: 142–143.) Syrjäytymistä ei voi liittää suoraan johonkin yksittäiseen ilmiöön vaan sitä on tarkasteltava monitahoisena ongelmakenttänä (Lämsä 2009: 29).

4.1 Sosiaalipedagogiset menetelmät apuna syrjäytymisen ehkäisemisessä

Sosiaalipedagogiikka on tieteenala, joka pyrkii ymmärtämään holistisesta perspektiivistä käsin kysymyksiä liittyen yksilön ja yhteisön väliseen muuttuvaan suhteeseen. Sosiaalisaation, integraation, sosiaalisen hädän, syrjäytymisen ja kasvun prosesseihin liittyvät kysymykset ovat sosiaalipedagogiikan ydintä. Sosiaalipedagogiikassa olennaista on teorian ja käytännön vuoropuhelu, joten ymmärryksen lisäksi sosiaalipedagogisen viitekehyksen puitteissa on yritetty aina keksiä myös käytännön ratkaisuja ongelmiin ja ilmiöihin. Keskeistä sosiaalipedagogiikassa on sen ajankohtaisuus ja kytkös vallitseviin yhteiskunnan tiloihin kunakin aikakautena. (Filander 2008: 92.)

Sosiaalipedagogisten käytännön sovellutusten avulla pyritään yhteiskunnalliseen kasvatukseen lisäämällä aktiivisuutta niille, joilla on erityinen vaara syrjäytyä. Sosiaalipedagogiikan perusajatusten kannalta tärkeää on, että lasten ja nuorten tukemisen mahdollisuuksia pyritään etsimään yhteistoiminnallisuudesta. (Mönkkönen – Nurro – Väisänen 1999: 11, 30.) Sosiaalipedagogiselle työlle tunnusomaista on, että sitä tehdään usein non-formaalisti, muodollisten kasvatusjärjestelmien kuten koulun ulkopuolella, ihmisten arkipäivässä ja vapaa-aikana. (Mönkkönen – Nurro – Väisänen 1999: 20.) Työ on sosiaalipedagogista työtä vasta, kun toimintaa jäsennetään tietoisesti sosiaalipedagogiikan käsitteillä ja se perustuu sosiaalipedagogiikan teoreettisiin lähtökohtiin (Mönkkönen – Nurro – Väisänen 1999: 20). Sosiaalipedagogisen työn avulla pyritään siis korvaamaan syrjäytymistä ja huono-osaisuutta aiheuttavat negatiiviset kehityskulut positiivisilla kehityskuluilla. Positiiviset kehityskulut, kierteet, tuottavat elämänhallintaa, selviytymistä, yhteiskunnallista osallisuutta ja täysipainoista ihmisenä elämistä. (Hämäläinen 2001: 64.)

Icehearts ry:n toiminta on hyvä esimerkki sosiaalipedagogisesta työstä, jossa on yksilöllinen, yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen ulottuvuus. Iceheartsin toiminnan tarkoitus on syrjäytymisen ehkäiseminen non-formaalisti, virallisten järjestelmien rinnalla. Toiminnassa hyödynnetään ensisijaisesti yhteisöllisyyttä, jonka avulla lapsi ja nuori voi raken-

taa identiteettiään sekä kiinnittyä yhteiskuntaan. Tärkeää Iceheartsin kaikessa toiminnassa on lapsen ja nuoren subjektiuden tukeminen tasavertaisen ja arvostavan kohtaamisen avulla. Toiminnassa on toiminnallinen, luova ulottuvuus, mikä on ominaista sosiaalipedagogiselle työlle. Syrjäytymisen ja integraatio-ongelmien ehkäisemiseksi monien eri järjestöjen ja yhdistysten tekemä työ voidaan mieltää sosiaalipedagogiikan käsitteen alaan, mikäli se kiinnittyy sosiaalipedagogiikan teoriaan (Hämäläinen 2001: 60).

Lasten ja nuorten kanssa työskenneltäessä syrjäytymistä ehkäisevä työ on erittäin tärkeää, sillä lapsuudessa ja nuoruudessa mahdollinen syrjäytymisprosessi on vielä alkuvaiheessa. Organisoitu liikunta- ja urheilutoiminta tarjoaa keinon, jonka avulla nuorten syrjäytymistä voidaan ehkäistä tehokkaasti tukemalla heidän sosialisatiotaan yhteiskuntaan ja sen arvomaailmaan (Koski 2008: 306). Sosialisatiolla tarkoitetaan ympäröivässä kulttuurissa ja yhteiskunnassa hyväksi todettujen arvojen, roolien, käyttäytymistapojen ja toimintamallien siirtämistä seuraavalle sukupolvelle (Nieminen 2008: 23). Liikuntaan liittyvä toiminta ja sen ympärille muodostuva yhteisö tarjoavat lapselle ja nuorelle turvallisen paikan rakentaa omaa identiteettiään. Lisäksi liikuntatoiminnassa huomioidaan niin fyysinen kuin henkinenkin puoli kasvatusprosessissa, minkä takia se on hyvin kokonaisvaltainen tukimuoto lapselle ja nuorelle. (Koski 2008: 303–304.)

Organisoitu liikunta- ja seuratoiminta on vuorovaikutuksellista toimintaa valmentajan ja nuoren sekä toisten nuorten välillä (Koski 2008: 303). Tällaisella liikunta- ja seuratoiminnalla voi olla siten suuri merkitys kasvavan nuoren kehitykseen, sillä nuori saa liikunnan ohella turvallisia aikuiskontakteja sekä omanikäisiään, samanlaisista asioista kiinnostuneita ystäviä. Nuori voi harjoitella turvallisessa ympäristössä vuorovaikutustaitojaan ja saada onnistumisen ja myös epäonnistumisen kokemuksia (Koski 2008: 304, 306).

4.2 Voimaantumisen mahdollistavat tekijät ja olosuhteet

Sosiaalipedagogiikassa puhutaan voimaantumisteoriasta, jonka mukaan voimaantuneisuus on vapauttava tunne omasta vahvuudesta ja pätevyydestä. Voimaantuneen ihmisen voimavarat ovat vapautuneet käyttöön kokonaisvaltaisesti niin, että ihminen luottaa itseensä ja voi hyvin. (Räsänen 2006: 103.) Kun ihmistä yritetään estää voimaantumasta, tulee ihmisen voimaantumisen eli sisäisen voimantunteen tarve ajan-kohtaiseksi. Erityisesti erilaisten vähemmistöjen hyvinvointia edistävien hankkeiden ja

projektien tutkimuksissa on havaittu, että yhteisöjen sosiaaliset rakenteet ja tai olosuhteet ja tai toiset yksilöt voivat estää joitakin ihmisiä tai ryhmiä tuntemasta itseään tai työtään arvokkaaksi. Ihmisillä on syvä luontainen tarve tuntea itsensä arvokkaaksi, minkä takia vähäiselläkin tämän sisäisen voimantunteen lisäämisellä olla uudistava vaikutus niin yksilöihin kuin ryhmiin ja se voi tuottaa valtavia energiamääriä yksilön oppimiseen ja kasvuun. (Siitonen 1999: 117.)

Ihmistä pidetään voimaantumisteorian mukaan aktiivisena, luovana ja vapaana toimijana, joka asettaa jatkuvasti itselleen päämääriä omassa elämänprosessissaan. Itseä ja omia mahdollisuuksia koskevat uskomukset rakentuvat keskeisiltä osin sosiaalisessa kanssakäymisessä muiden ihmisten kanssa. Voimaantuminen on henkilökohtainen prosessi, mutta siihen vaikuttavat myös toiset ihmiset, olosuhteet ja sosiaaliset rakenteet. Ihmisen voimaantumisprosessia voidaan yrittää tukea monilla mahdollistavilla hienovaraisilla keinoilla, vaikka toinen ihminen ei voi suoranaisesti antaa voimaa toiselle eikä yksipuolisesti päättää toisen voimaantumisesta. (Siitonen 1999: 118.)

Voimaantuminen vapauttaa ihmisen voimavaroja kasvuun ja oppimiseen, minkä seurauksena myös hänen elämänhallintansa lisääntyy (Siitonen 1999: 117). Hämäläisen (2001) mukaan elämänhallinta koostuu sisäisestä ja ulkoisesta elämänhallinnasta. Sisäisen elämänhallintaan liittyvät oleellisesti valmius selviytyä itsenäisesti elämänkaaren eri vaiheisiin kuuluvista kehitystehtävistä ja kyky tehdä omaa elämänkulkua myönteisesti ohjaavia ratkaisuja. Ulkoinen elämänhallinta koostuu osallisuudesta ihmissuhteissa, koulutuksessa, työssä, palveluissa, harrastustoiminnassa ja muissa elämisen laadun kannalta merkittävissä yhteiskunnan instituutioissa. (Hämäläinen 2001: Liite 1.)

Voimaantumisteoriaan ja ihmisen voimaantumisprosessiin liittyy osaprosesseja, joilla ajatellaan olevan keskeinen merkitys ihmisen voimaantumisessa ja siten myös elämänhallinnan lisääntymisessä. Osaprosessit on jaettu päämääriin, kykyuskomuksiin, kontekstiuskomuksiin ja emootioihin, ja niiden on todettu vaikuttavan prosessissa toisiinsa. (Siitonen 1999: 118.)

4.2.1 Päämäärät ja kontekstiuskomukset osana voimaantumista

Toimiessaan ihminen pyrkii aina johonkin päämäärään. Ihmisen voimaantumisen kannalta onkin erittäin tärkeää, että ihminen voi asettaa tulevaisuudelleen unelmia ja toiveita. Yleensä ihmisen tulee saavuttaa monia välipäämääriä saavuttaakseen suuren

päämäärän. Kun päämäärä eli toivottu tulevaisuuden tila on asetettu itse, pyrkimys tähän suureen päämäärään toimii eteenpäin vievänä voimana, energialähteenä, välipäämääriin pyrkimisessä. Näin ollen myös vapaus on tärkeä tekijä voimaantumisprosessissa. Välipäämäärien saavuttaminen on yhteydessä voimavarojen vapautumiseen ihmisen pyrkiessä kohti uusia haasteita. Näin päämäärillä ja voimaantumisella voidaan katsoa olevan keskinäinen suhde. Myös arvot kuuluvat voimaantumisesta jäsentäviin päämäärät-kategorian osaprosesseihin, sillä valinnanvapauden arvo ja oikeus vapaasti määrätä oman elämän kurssista ovat merkityksellisiä päämäärien asettamisen kannalta. Näiden arvojen ja oikeuksien kokeminen on yhteydessä ihmisen voimaantumiseen (Siitonen 1999: 119, 129.)

Muut voimaantumisen osaprosessit vaikuttavat päämäärät-kategorian osaprosesseihin siten, että päämäärien asettamisessa ja päämääriin pyrkimisessä tarvittava voimaantunne on yhteydessä ihmisen subjektiivisiin kokemuksiin ja uskomuksiin ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista. Näiden ympäristöön liittyvien kontekstiuskomusten lisäksi ihmisen uskomukset omista kyvyistä edistävät tai estävät voimaantumista ja päämäärien saavuttamista. Samaan aikaan emootiot tarjoavat arvioivaa informaatiota vuorovaikutuksesta, ongelmista ja mahdollisuuksista. Voimaantumisen kannalta realistisesti asetettuihin päämääriin pyrkiminen on tärkeää, koska niiden saavuttaminen on todennäköisempää. Päämäärien saavuttamisesta seuraa onnistumisen kokemuksia, innostuneisuutta ja halua yrittää saavuttaa uusia, haasteellisimpia päämääriä. (Siitonen 1999: 119–120, 122.)

Ihminen pyrkii toimintaympäristössään jatkuvasti johonkin päämäärään. Ihmisen voimaantuminen, kontekstiuskomukset ja päämäärät ovat keskinäisessä merkityssuhteessa toisiinsa kykyuskomuksia ja emootioita unohtamatta. Kontekstiuskomukset ovat merkityksellisiä päämääriin pyrkimisen ja asettamisen sekä näin ollen voimaantumisen kannalta. Esimerkkinä voidaan käyttää ilmapiiriä: huonon ilmapiirin vuoksi ihminen saattaa hylätä tiettyyn päämäärään pyrkimisen. Vastaavasti luottamukselliseksi ja siten hyväksi kokemassaan ilmapiirissä ihminen voi kokea mahdolliseksi asettaa ja pyrkiä päämääriin, jotka on itselleen asettanut. Luottamuksellinen ilmapiiri voidaan myös kokea voimavaroja vapauttavaksi, voimaannuttavaksi. Ihmisen voimaantuminen ja omien voimavarojen vapautuminen voivat taas olla merkityksellistä sekä kontekstiuskomusten vahvistumisen että päämääriin pyrkimisen kannalta. (Siitonen 1999: 124–143.)

Lapselle, joka on saanut elämänsä aikana paljon negatiivista palautetta ja epäonnistumisen kokemuksia, on onnistumisen kokemusten saaminen äärimmäisen tärkeää. (Vartiamaa – Niemelä 2010: 16, 21). Icehearts-toimintamallissa kasvattaja mahdollistaa yhdessä ryhmän kanssa jokaiselle lapselle onnistumisen kokemuksia realistisesti asetettujen, yksilöllisten päämäärien avulla. Jokaiselle lapselle annetaan aikaa kasvaa osaksi ryhmää ja tilaa työskennellä omien päämäärien saavuttamiseksi (Turkka – Turkka 2008: 76). Lapsen tulee myös aina kokea olevansa tervetullut Icehearts-toimintaan (Turkka – Turkka 2008: 75). Turvallinen toimintaympäristö sekä ja avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri edesauttavat lapsen sitoutumista toimintaan. Ilmapiiri ja turvallinen toimintaympäristö mahdollistavat lapselle voimavarojen vapautumisen ja niiden hyödyntämisen kasvuun ja kehittymiseen.

4.2.2 Kykyuskomukset ja emootiot osana voimaantumista

Uskomukset omiin kykyihin, itseluottamus, minäkuva, tyytyväisyys, ammatillinen itsetunto ja mahdollisuus tehdä itsenäisiä ratkaisuja vastuullisesti ovat hyvin merkityksellisiä omien voimavarojen vapautumisen ja näin ollen ihmisen voimaantumisen kannalta (Siitonen 1999: 129). Kykyuskomukset ovat siis merkityksellisiä ihmisen itsensä voimaantumisen ja sitä kautta myös hänen hyvinvoinnissaan. Kun ihminen uskoo tai vaihtoehtoisesti ei usko mahdollisuuksiinsa saavuttaa itsellensä asettama päämäärä, hän on jo tehnyt arviointiprosessin tulevaisuudestaan, menneisyydestään ja nykyisyydestään, omista odotuksistaan sekä toisten ihmisten mahdollisesta suhtautumisesta. Tämä voi tapahtua tietoisesti tai ihmisen itse sitä tiedostamatta. (Siitonen 1999: 129.)

Omien kykyuskomustensa kautta ihminen arvioi, kykeneekö hän saavuttamaan itsellensä asettaman päämäärän. Samalla hän pohtii, tarjoaako ympäristö mahdollisuuden päämäärän saavuttamiseen. Emootiot tarjoavat arvioivaa informaatiota vuorovaikutuksesta. Näin ihmisen kyky- ja kontekstiuskomukset ovat yhteydessä voimaantumiseen. (Siitonen 1999: 132.)

Arvioidessaan omia mahdollisuuksiaan asettaa ja saavuttaa päämääriä omista lähtökohdistaan ihminen hyödyntää emootioiden antamia vihjeitä. Jos ihminen kokee kontekstinsa eli toimintaympäristönsä mahdollistavaksi, hän päättää pyrkiä asettamiinsa päämääriin ja haluaa asettaa itselleen uusia päämääriä. Tällaisia mahdollistavia tekijöitä voivat olla muun muassa turvallisuus, avoimuus ja joustavuus. Ihmisen oma toiveikkuus ja positiivinen lataus ovat merkityksellisiä omien voimavarojen vapautumisessa eli

voimaantumisessa. Ihminen löytää todennäköisesti päämäärän saavuttamisessa tarvitsemansa voimavarat, kun hän arvioi kontekstinsa mahdollistavaksi ja itsensä kykeneväksi saavuttamaan päämäärän. (Siitonen 1999: 152.)

Icehearts-kasvattaja järjestää aikansa siten, että hänen tärkein tehtävänsä on lasten kanssa oleminen ja heidän ohjaamisensa. Icehearts-kasvattajan tulee osata kannustaa ja tukea lapsen itsetunnon kehitystä turvallisten rajojen tarjoamisen lisäksi. Icehearts-toimintamallissa ideana on etsiä ja tukea lapsen vahvuuksia, minkä avulla lapsi ja nuori voi kokea itsensä kykeneväksi saavuttamaan päämääränsä. (Turkka – Turkka 2008: 14, 96.) Luomalla turvallisen ja kannustavan toimintaympäristön, Icehearts-kasvattaja tukee lapsen ja nuoren pyrkimystä saavuttaa päämääriään ja näin ollen myös hänen voimaantumisprosessiaan. Iceheartsissa lapsen tai nuoren on kuitenkin itse ymmärrettävä vastuu itsestään ja kehittymisestään (Turkka – Turkka 2008: 100). Icehearts-kasvattaja luo toimintaympäristön, jossa lapselle annetaan mahdollisuus tehdä ratkaisuja itse ja toimia vastuullisesti. Kun aikuinen toimii lapsen itsetuntoa vahvistavasti, lapsen on helpompi uskoa omiin mahdollisuuksiinsa saavuttaa päämääränsä. Icehearts-toiminnassa jokaisen lapsen tuleekin saada kokea olevansa tärkeä ja hyväksytty osa kokonaisuutta (Turkka – Turkka 2008: 44).

5 Kehittämistehtävänä Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelma

Opinnäytetyömme tarkoituksena eli kehittämistehtävänä on tehdä projektisuunnitelma Icehearts-toimintamallin soveltamisesta tytöille. Projektisuunnitelmassa esitellään Icehearts-tyttötyön perusteet. Icehearts-tyttötyön avulla pyritään ehkäisemään tyttöjen syrjäytymistä liikunnallisen ryhmätoiminnan avulla. Icehearts voi hyödyntää projektisuunnitelmaa käynnistäessään tyttötyötä osaksi yhdistyksen toimintaa. Projektisuunnitelmasta voidaan myös muokata rahoitushakemus Icehearts-tyttötyötä käynnistettäessä.

Projektisuunnitelman kohderyhmänä ovat syrjäytymisvaarassa olevat tytöt. Icehearts-tyttötoiminta on tarkoitettu tytöille, jotka tarvitsevat tukea kasvuunsa ja joiden pärjäämisestä on noussut huoli jo varhaisessa vaiheessa. Kohderyhmän tytöt valitaan Icehearts-tyttöryhmään yhteistyössä sosiaali- ja koulutoimen sekä päivähoidon kanssa. Toiminta on pitkäkestoista ja ryhmämuotoista ja se on rakennettu joukkueurheilun tai muun ryhmässä toteutettavan, pääosin liikunnallisen, toiminnan ympärille. Icehearts-

tyttötyössä on keskeistä sellaisten olosuhteiden luominen, jotka edesauttavat tytön voimaantumista vapauttaen voimavaroja elämänhallinnan parantamiseksi.

6 Projektisuunnitelman toteutus ja sisältö

Projektisuunnitelma Icehearts-toiminnasta tytöille (liite 1) on rakennettu edellä kuvatun teoreettisen tietoperustan pohjalta Paul Silfverbergin (n.d.) projektisuunnitelman mallia soveltaen. Koska aihe on yhteiskunnallisesti merkittävä, opinnäytetyön tuotoksena on haluttu luoda sellainen projektisuunnitelma, jota on mahdollista työstää jatkossa esimerkiksi rahoitushakemukseksi tyttötyötä käynnistettäessä. Silfverbergin projektisuunnitelman mallissa on huomioitu suunnitteluprosessissa onnistumisen kannalta oleelliset tekijät. (Silfverberg n.d.: 3.)

Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelma on dokumentti, joka kertoo, kuinka tuleva Icehearts-tyttötyön projekti toteutetaan ja mitä sillä tavoitellaan. Toisin sanoen siihen on auki kirjoitettu projektin tavoitteet ja ne keinot, joiden avulla tavoitteiden saavuttamista tullaan mittaamaan. Projektisuunnitelma on tarkoitettu Icehearts-tyttötyön projektin johdon ja sen toteuttajien käyttöön. Rahoitushakemus sisältää monia yhteisiä tekijöitä projektisuunnitelman kanssa, ja se voidaan tehdä projektisuunnitelman pohjalta. (Silfverberg n.d.: 35–36.)

6.1 Icehearts-tyttötyön projektin tavoite

Projektisuunnitelmassa (liite 1) kuvatun Icehearts-tyttötyön projektin tavoitteet on muotoiltu tutkimustietoon pohjaten ja Icehearts-toimintamallin yhteiskunnallinen merkitys huomioon ottaen. Projektin päätavoitteena on Icehearts-tyttötoiminnan käynnistäminen, johon projektisuunnitelman avulla pyritään. Iceheartsissa ei ole tähän asti ollut resursseja pohtia toimintamallin soveltuvuutta tytöille, vaikka heille onkin tullut eri yhteyksissä paljon kyselyitä juuri tytöille järjestettävästä toiminnasta. Iceheartsin tarpeena on siis saada työ, jossa esitellään teoriaan pohjaten Icehearts-tyttötoiminnan toimintamallin perusteita. Toimintamallin perusteet ja tarve on esitelty projektisuunnitelmassa ja sen teoreettiset perustelut raportissa. Suunnitelmaa voidaan käyttää esimerkiksi toimintamallin tarpeellisuutta perusteltaessa eri tahoille sekä pohjana projektin rahoitusta haettaessa.

Laadimme Icehearts-tyttötyön projektille myös kolme pidemmän aikavälin kehitystavoitetta. Yhtenä projektin kehitystavoitteena on tyttöjen syrjäytymisen ehkäiseminen heidän elämänhallintaansa tukemalla Icehearts-tyttötyön keinoin. Icehearts-tyttötyössä on keskeistä sellaisten olosuhteiden luominen, jotka edesauttavat tytön voimaantumista vapauttaen voimavaroja elämänhallinnan parantamiseksi (Siitonen 1999: 117). Toisena kehitystavoitteena on Icehearts-tyttötyön juurruttaminen pysyväksi osaksi Icehearts-toimintaa. Tähän vaikuttavat oleellisesti tulevan projektin onnistuminen sekä jatkorahoituksen saaminen. Viimeisenä kehitystavoitteena on kehittää sen asuinalueen hyvinvointia, jossa Icehearts toimii. Niillä asuinalueilla, joihin työtä kohdennetaan, on verrattain enemmän sosiaalisia ongelmia muihin kunnan asuinalueisiin verrattuna (Turkka – Turkka 2008: 114). Icehearts-tyttötyön projektilla ei voida suoraan vaikuttaa sen asuinalueen hyvinvointiin, jossa Icehearts toimii. Voidaan kuitenkin toivoa, että projektin vakiinnuttua ja toiminnan tavoittaessa yhä useampia lapsia ja nuoria, myös kyseisen asuinalueen hyvinvointi paranee.

6.2 Tuotokset ja vaikutukset

Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelmassa määritellään ne tuotokset, jotka ovat tulevan projektin tavoitteiden saavuttamisen ja panosten käytön kannalta tärkeimpiä. Tuotoksia ei tule määritellä suunnitteluvaiheessa liian tarkasti, sillä projektin toteutusosassa on tärkeää sen joustavuus. (Silfverberg n.d.: 41.) Projektin suunnittelussa on tärkeää huomioida, millaisia vaikutuksia projektilta odotetaan (Paasivaara – Suhonen – Virtanen 2011: 86). Projekteissa pyritään pysyviin, kestäviin vaikutuksiin, eivätkä niiden ansiosta syntyneet rakenteet ja toiminnot saisi jäädä ulkoisesta tuesta riippuvaisiksi. Perusta pitkän aikavälin vaikutuksille luodaan jo projektin suunnitteluvaiheessa. (Silfverberg n.d.: 8.)

Suunnitelmassa esitelty tuotos, Icehearts-tyttötyön toimintamalli ja sen vaikutukset on määritelty yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta. Icehearts-toiminta tähtää syrjäytymisen ehkäisemiseen osallistamalla lapsia normaaliin yhteiskunnalliseen toimintaan (Turkka – Turkka 2008: 15). Ilman aikuisen tukea ja läsnäoloa, osallisuuden tunnetta ja hyväksyntää he ovat vaarassa syrjäytyä. (Turkka – Turkka 2008: 15). Voimaantumisteorian kautta olemme pyrkineet luomaan ymmärrystä niistä vaatimuksista ympäristölle ja olosuhteille, jotka edesauttavat lapsen ja nuoren voimaantumista ja näin ollen syrjäytymiskehityksen katkaisemista.

Yksilön eli yksittäisen tytön kannalta Icehearts-tyttötoiminta tukee hänen itsetuntoaan, sillä terveyden edistämisen lisäksi ohjatun liikunnan ja urheilun avulla tyttö oppii hahmottamaan omaa kehollisuuttaan ja hänen taitonsa kehittyvät. Nämä ovat tärkeitä tekijöitä tytön terveen itsetunnon kehittymisen kannalta. (Uusi-Herttua 2012.) Tytön on liikunnan kautta helpompi ymmärtää, mihin hänen kehonsa pystyy ja miltä se näyttää, jolloin hän hyväksyy helpommin oman ulkonäkönsä ja on tyytyväinen siihen. (Carey 2012: 65.) Vain tytöille suunnattuna Icehearts-toiminta mahdollistaa jokaiselle tytölle vertaistuen, jonka avulla tytön on helpompi löytää erilaisia tapoja yksilölliseen naiseuteen. (Uusitalo-Herttua 2012). Icehearts-tyttötoiminta on suunniteltu huomioon ottaen ne tekijät, jotka vaikuttavat yksilön voimaantumiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että kasvat-
tajilla tulee olla käsitys voimaantumisprosessiin vaikuttavista osatekijöistä ja siitä, kuinka toimia käytännön työssä tytön voimaantumisprosessia tukien. Voimaantuneella tytöllä on kokemus elämänhallinnasta, selviytymisestä, yhteiskunnallisesta osallisuudesta ja hän voi kokea elävänsä täysipainoista elämää. (Hämäläinen 2001: 64.)

Yksittäisen tytön toiminta ja hyvinvointi ovat tiiviisti yhteydessä siihen yhteisöön, jossa tyttö elää. Lapsen ja nuoren elämänhallinnan vaikeudet näkyvät jokaisella elämän osa-alueella, myös koulussa (Huhtanen 2007:15). Icehearts-tyttötyö vaikuttaa siis myös yhteisöön, jossa toimintaa järjestetään ja jossa tytöt elävät. Yhteisöllä tarkoitamme tytön koulua ja asuinalueella eli elinpiiriä, johon yksittäinen tyttö on kosketuksissa. Icehearts-kasvattaja tukee tarvittaessa tyttöjen sopeutumista kouluun ja opiskeluun. Icehearts-kasvattaja toimii myös opettajan tukena luokan arjessa, jolloin opettajalle jää enemmän aikaa itse opetustyöhön. Icehearts-toiminnassa kasvattajalla on tärkeä tehtävä luoda ja ylläpitää yhteistyötä koulun, kodin ja mahdollisten muiden tyttöä auttavien tahojen kanssa. (Niemelä –Vartiamäki 2010: 33, 35.) Iceheartsin toiminnassa keskeistä on myös tuki ja yhteistyö lapsen perheen kanssa, sillä kotoa saadaan tietoa lapsen tilanteesta (Turkka – Turkka 2008: 56).

Icehearts-tyttötyö on yhteiskunnallisesti merkittävää, koska sen avulla pyritään pysäyttämään tytön syrjäytymiskehitys jo varhaisessa vaiheessa. Mikäli syrjäytymiskehitys jatkuu tarpeeksi pitkään, voi johtaa se yksilön riippuvuuteen hyvinvointivaltioista (Alatu-
pa – Karppinen – Keltikangas-Järvinen – Savioja 2007: 142–143). Icehearts on poikkihallinnallinen toimintamalli, jossa työskennellään kunnan eri toimijoiden kanssa yhdistäen ne toimivaksi palveluverkostoksi (Icehearts-esite 2012: 2–3; Niemelä – Vartiamäki 2010: 63). Icehearts-tyttötyön avulla saataisiin tavoitettua esimerkiksi maahanmuuttaja-

tyttöjä ja pystyttäisiin antamaan heille toiminnan kautta tukea ja ohjausta suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumisessa sekä uuden kolmen kulttuurin muovaaman identiteetin muodostamisessa. Tyttötyössä käytettävät toiminnalliset menetelmät ovat oiva keino auttaa maahanmuuttajataustaisia tyttöjä kotoutumaan Suomeen. Yhteisen tekemisen kautta he tutustuvat muihin tyttöihin ja asuinympäristöönsä ja jatkuvan vuorovaikutuksen avulla heidän kielitaitonsa myös paranee. (Eischer 2010: 46, 49.)

6.3 Työsuunnitelma ja resurssit

Projektisuunnitelmaan kuuluvassa työsuunnitelmassa kuvataan konkreettiset toimenpiteet, jotka pitää tehdä projektin tuotosten aikaansaamiseksi. Toimenpiteet tulee määrittellä varsinaisessa projektisuunnitelmassa melko yleisellä tasolla, jotta varsinaiseen työsuunnitteluvaiheeseen jää riittävästi joustavuutta. Yksityiskohtaiset työsuunnitelmat laaditaan vasta hankkeen toteutusvaiheessa. (Silfverberg n.d.: 43.) Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelmassa kuvattuun työsuunnitelmaan on kirjattu toimintamallin keskeinen toiminta ja työntekijöiden osaamisvaatimukset. Projektisuunnitelmassa ei ole kuvattu kaikkia Icehearts-tyttötyön projektiin vaikuttavia tekijöitä ja toimintatapoja tarkasti, sillä tyttöryhmän kanssa käytettävien menetelmien ja toimintatapojen valintaan tulevat vaikuttamaan kohderyhmän tarpeet sekä Icehearts-kasvattajan ammatillinen tausta ja tietous eri urheilulajeista.

Projektisuunnitelman työsuunnitelmaan on kirjattu ehdotuksia Icehearts-tyttötyön toimintamallin sisällöstä ja rakenteesta. Työelämätahon puolelta on noussut pohdintaan ajatus siitä, voitaisiinko tyttöjen Icehearts-toiminta rakentaa osa-aikaiseksi ja hyötyisivätkö tytöt tästä kokoaikaista toimintaa enemmän. Elämänhallintaa lisäävän voimaantumisprosessin kannalta on kuitenkin merkittävää, että toiminta on pitkäaikaista, jatkuvaa ja säännöllistä. Jotta tytön voimaantuminen mahdollistuu, on toimintaympäristön ja itse toiminnan oltava sellaista, että se mahdollistaa voimaantumisen osaprosessien saavuttamisen (Siitonen 1999: 118). Osaprosessien saavuttaminen vaatii tiivistä, pitkäkestoista työtä, jotta saadaan luotua luottamuksellinen ja avoin ilmapiiri, jossa osaprosessien läpikäyminen mahdollistuu. Toiminta on tavoitteellista ja se mahdollistaa jokaiselle tytölle yksilöllisten tavoitteiden ja päämäärien saavuttamisen. Toiminnassa tuetaan ja kannustetaan jokaista tyttöä kehittämään itseluottamustaan ja rakentamaan tervettä minäkuvaansa. Lisäksi ilmapiiri luodaan sellaiseksi, että jokainen voi tuntea kuuluvansa joukkoon ja tuntea olevansa tärkeä osa ryhmää.

Suunnitelmaan on myös kirjattu tarvittavat resurssit niiltä osin, kun ne tulevan projektin suunnittelun tässä vaiheessa ovat olleet tiedossa. Merkittävimmät resurssit ovat henkilötyö, tilavuokrat ja matkakulut. Tulevassa Icehearts-tyttötyön projektissa perustetaan yksi tyttöjen ryhmä, johon tarvitaan yksi kokoaikainen työntekijä. Nykyisiä Iceheartsin työntekijöitä ei voida hyödyntää tyttöryhmän kasvattajina, sillä tyttöryhmän työntekijän tulee olla nainen. Naistyöntekijän on lähtökohtaisesti helpompi tukea tytön sukupuoli-identiteetin kehittymistä ja kasvua, sillä hänellä on omakohtaista kokemusta tytön kehityksestä ja naisena olemisesta (Punnonen 2008: 332–333). Naistyöntekijä toimii ryhmänsä tytöille esikuvana, jonka avulla tytöt voivat peilata identiteettiään tyttönä. Kun tyttöryhmän työntekijänä toimii nainen, vältetään eri sukupuolien välisiltä mahdollisilta jännitteiltä varsinkin, kun tytöt kasvavat ja kehittyvät toiminnan aikana nuoriksi naisiksi. Työntekijän tulee myös olla työstänyt omaa naiseuttaan ja olla sinut sen kanssa sekä hänellä tulee olla ymmärrystä ja arvostusta erilaisia naiseuden kuvia kohtaan. (Uusitalo-Herttua 2012.) Toiminnan muu johtaminen ja organisoiminen tapahtuvat nykyisen kattojärjestön kautta.

6.4 Kohderyhmä ja hyödynsaajat

Varsinaiseksi kohderyhmäksi valitaan projektin lopullisten tulosten kannalta tärkein ryhmä. Varsinaiset hyödyt, joihin projektilla pyritään, pyritään ohjaamaan tälle ryhmälle. Lisäksi voidaan määritellä välitön kohderyhmä, jolla tarkoitetaan sitä välitöntä ryhmää, johon projekti vaikuttaa (tässä Icehearts ry). Tällöin varsinaisen kohderyhmän saama hyöty voi toteutua esimerkiksi sen kautta, että välittömän kohderyhmän antamat palvelut paranevat. Kohderyhmän lisäksi hankkeella voi olla myös muita hyödynsaajia. Tällaisia voivat olla esimerkiksi sellaiset tahot, jotka eivät ole hankkeen kohderyhmää, mutta hyötyvät hankkeesta esimerkiksi saaden sen avulla näkyvyyttä. (Silfverberg n.d.: 38.)

Tulevan Icehearts-tyttötyön projektin varsinaisena kohderyhmänä ovat syrjäytymisvaarassa olevat tytöt. Välitön kohderyhmä on Icehearts ry ja sen työntekijät, sillä projektilla pyritään vaikuttamaan suoraan yhdistyksen ja sen työntekijöiden toimintaan. Hyödynsaajia Icehearts-tyttötyön projektissa ovat kaikki ne tahot, jotka tekevät yhteistyötä Iceheartsin kanssa ja tukevat näin toimintaa ja sen jatkuvuutta. Näitä hyödynsaajia ovat tyttöjen perheet, kunnat ja niiden eri toimijat, kuten koulu, sosiaali- ja nuorisotoimi, liikuntapalvelut ja muut tyttöä hoitavat tahot.

6.5 Aikataulu ja kustannusarvio

Projektisuunnitelmaan laaditaan aikataulu projektille helpottamaan toimintojen välistä koordinoitua ja seuraamista. Aikataulu helpottaa myös resurssien jakamista ja se antaa yleisluontoista tietoa projektin vaiheista ja etenemisestä. (Lööw 2002: 69.) Aikataulu on myös yksi tärkeimmistä mittareista, joita projektin toimeksiantaja tarkastelee arvioidessaan projektin onnistumista (Kettunen 2009: 113). Tässä vaiheessa projektin suunnittelua sille ei ole vielä laadittu kovin yksityiskohtaista aikataulua. Aikataulua tul- laan tarkentamaan suunnittelun edetessä.

Suunnitelmaan sisältyvä kustannusarvio lasketaan hinnoittelemalla tarvittavat resurssit (Silverberg n.d.: 45). Kustannusarvio on projektin onnistumiseen vaikuttava ja tarkoin seurattu mittari. Annetulla kustannusarviolla toteutettua projektia pidetään usein onnis- tuneena, mutta usein arvio muuttuu työn tekemisen aikana, kun projekti ja sen alkupe- räiset suunnitelmat muuttuvat ja muokkaantuvat. Jokainen lisätyö tai muutos lisää myös projektin kustannuksia, joten usein kustannusarvioon on hyvä varata kohtuullinen ylitysvara. Ylitysvara on useimmiten noin 5 %:n luokkaa ja tällä ylitysvaralla mahdolli- setaan projektin aikana havaittujen tarpeellisten lisätöiden kustannusten kattaminen. (Kettunen 2009: 117.) Tulevan Icehearts-tyttötoiminnan vuosittainen kustannusarvio on 60 500 euroa sisältäen ylitysvaran. Rahoitusta tullaan hakemaan Raha- automaattiyhdistykseltä, joka myöntää avustuksia uusien toimintamallien luomiseen tähtääviin innovatiivisiin kehittämis- sekä käynnistämisprojekteihin (RAY 2013). Toimin- tamallin vakiinnuttua olisi toivottavaa, että yhdistys saa myös kuntien ja eri yritysten ja säätiöiden tukea toimintansa ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Projektin aikataulua laadittaessa tulee projektille määritellä selkeät aloitus- ja lopetus- päivät, jotta projektin käynnistäminen tai päättäminen ei venyisi liiaksi. Aikatauluun on myös hyvä merkitä projektin välitavoitteet sekä asettaa niiden valmistumiselle päivä- määrä. Välitavoitteiden saavuttamisen myötä pystytään konkreettisesti seuraamaan, kuinka projekti etenee. Aikataulussa tulee myös aina huomioida loma-ajat, pyhäpäivät ja muut projektitiimin ajankäyttöön vaikuttavat asiat ja varata aikatauluun ylitysvara mahdollisten yllätysten varalle. Tällaisia ulkoisia tekijöitä, joita ei pystytä suunnitelmas- sa ennakoimaan saattavat olla esimerkiksi projektiryhmän jäsenten sairastumiset. Yli- tysvara mahdollistaa pienen joustamisen aikataulun suhteen yllätysten esiintyessä. (Kettunen 2009: 113–114.) Icehearts-tyttötyön projektille laadittu aikataulu on kuvattu

projektisuunnitelmassa niiltä osin kuin se projektin tässä suunnitteluvaiheessa on ollut mahdollista.

6.6 Riskien hallinta

Projektin onnistuminen riippuu projektista itsestään, mutta myös useista ulkoisista tekijöistä, joissa tapahtuvat muutokset saattavat olla riskejä projektin onnistumiselle (Silfverberg n.d.: 47). Projektisuunnitelmaan tulee aina sisällyttää riskianalyysi, jossa pyritään arvioimaan mahdollisia riskejä ja niiden pohjalta oletuksia, joiden varaan projekti on suunniteltu. Usein riskit tiedetään ennen projektin aloittamista, joten niiden varalle voidaan laatia varotoimenpiteet. Riskianalyysiä on hyvä käydä läpi säännöllisesti ohjausryhmän kokouksissa, jotta riskejä pystytään seuraamaan ja hallitsemaan. (Kettunen 2009: 75, 122; Silfverberg n.d.: 47.)

Projektisuunnitelman tueksi olemme laatineen SWOT-analyysin, jonka avulla kartoitamme Iceheart-tyttötoiminnan vahvuuksia (Strengths), heikkouksia (Weaknesses), mahdollisuuksia (Opportunities) ja uhkia (Threats). Honkasen (2006) mukaan SWOT-analyysissä nämä neljä tekijää kirjataan nelikenttään, jonka avulla Icehearts-tyttöyön projektia voidaan arvioida ja kehittää. Projektin vahvuuksilla tarkoitetaan niitä tekijöitä ja resursseja, joita projekti pystyy hyödyntämään ja heikkouksilla taas niitä tekijöitä, joita projektin suunnitelmien mukaisen etenemisen turvaamiseksi tulisi pyrkiä parantamaan. Projektin tuotoksen ja sen toimivuuden kannalta tärkeää on myös kartoittaa tulevaisuutta vaarantavia uhkia ja menestymistä edistäviä mahdollisuuksia. (Honkanen 2006: 410–416.) Analyysin pohjalta olemme pohtineet keinoja Icehearts-tyttöyön projektin riskien ehkäisemiseksi ja kirjanneet suunnitelmaan, kuinka vahvuuksia voitaisiin kehittää, heikkouksia vähentää, mahdollisuuksia hyödyntää ja uhkia torjua.

6.7 Raportointi ja seuranta

Raportointia ja seurantaa käytetään projektin johtamisen työkaluna, jotta projektiin liittyvä tieto ja projektin eteneminen saadaan kaikkien projektiin liittyvien osapuolien tietoon. Projektin etenemistä, budjetissa pysymistä ja välitavoitteiden saavuttamista tulee seurata esimerkiksi säännöllisten seurantakokousten avulla. Eri ryhmien tiedontarpeet ja tiedonvälitykseen soveltuvat menettelytavat vaihtelevat kohderyhmän ja asian mu-

kaan, minkä takia projektille on hyvä laatia sen alussa selkeä raportointisuunnitelma. (Kettunen 2009: 123–124; Silfverberg n.d.: 48.)

Projektisuunnitelman tueksi olemme koonneet dokumentointisuunnitelman. Se sisältää projektisuunnitelman lisäksi muutosdokumentit, kokousten muistiot ja pöytäkirjat, väliraportit ja tiedotteet sekä projektin loppuraportin ja arvioinnin. Dokumentointisuunnitelman olemme rakentaneet projektikirjallisuutta hyödyntäen sekä projektin tarkoituksen huomioon ottaen. Kettusen (2009) mukaan erityisesti ongelmien esiintyessä projektissa korostuu projektidokumentaation merkitys. Sen avulla nähdään projektin eteneminen, milloin ongelmat ovat alkaneet ja miten niihin on reagoitu. Projektissa on myös tehtävä muutoksia tarpeen vaatiessa, jolloin muutosehdotuksia varten tarvitaan säännölliset kokoukset ohjausryhmän ja projektiryhmän kesken. (Kettunen 2009: 77–78.) Raportoinnin avulla edistetään tärkeiden asioiden viestintää projektiorganisaatiossa ja viestitetään esimerkiksi yhteistyökumppaneille projektin etenemisestä (Silfverberg n.d.: 48). Hyvän dokumentointisuunnitelman myötä tulevan Icehearts-tyttötyön projektin seuranta on helpompaa ja projektin tuloksia voidaan käyttää myös tulevaisuudessa hyödyksi.

7 Prosessin kuvaus

Lähtiessämme suunnittelemaan opinnäytetyötämme meillä oli kaksi selkeää visiota. Halusimme yhdistää työssämme jollakin tapaa liikunnan ja urheilun sekä syrjäytymisen tematiikan. Pohdimme sopivaa työelämän yhteistyökontaktia ja otimme yhteyttä useampaan työelämätahtoon, joilla koimme olevan mahdollista kiinnostusta tämäntyyppistä opinnäytetyötä kohtaan. Lopulta molempien kiinnostuksesta yhdistystä ja sen uraauurtavaa toimintaa kohtaan, päädyimme yhteistyöhön Suomen Icehearts ry:n kanssa. Samalla heräsi idea Icehearts-toimintamallin soveltamisesta tytöille. Tämä tarve nousi myös vahvasti esille Iceheartsin puolesta, joten koimme sen luontevaksi aiheeksi työlemme.

Aluksi suunnittelimme tekevämme tutkielmatyyppisen opinnäytetyön, mutta ensimmäisen seminaarin jälkeen, annetun palautteen perusteella, työstämme muodostui monimuotoinen, sillä tuotoksena syntyi sovellettu projektisuunnitelma Iceheartsille tyttötoiminnan aloittamisen pohjaksi. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on juuri toiminnan ohjeistaminen, opastaminen tai toiminnan järjestäminen. Opinnäytetyön on oltava

työelämälähtöinen sekä käytännönläheinen, niin että se osoittaa alan tietojen ja taitojen hallintaa. (Vilkkä – Airaksinen 2003: 9–10.)

Aloitimme opinnäytetyöprosessimme tutustumalla aiheeseen liittyvään teoria- ja tutkimustietoon. Voimaantumisteorian täsmennyttyä opinnäytetyömme teoreettiseksi viitekehykseksi, aloimme koota tarvittavaa teorialietoa Icehearts-tyttötyön perusteeksi. Käytetyn teorialiedon pohjalta rakensimme projektisuunnitelman soveltaen Paul Silfverbergin projektisuunnitelman mallia. Projektisuunnitelmaan avasimme niitä seikkoja, joita Icehearts-tyttötyön tulisi sisältää ja joita työssä tulisi huomioida. Sovelsimme projektisuunnitelmassa nykyisen Icehearts-toimintamallin käytäntöjä tyttötyöhön kokoamamme teorialiedon perusteella.

Opinnäytetyöprosessin aikana saimme tukea Suomen Icehearts ry:n kehittämisjohtaja Teemu Vartiamäeltä ja konsultoimme myös tyttötyöhön liittyvissä asioissa Tyttöjen Talon johtajaa Mari Uusitalo-Herttuaa. Tapasimme Vartiamäen opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa, jolloin sovimme työmme aiheesta ja Iceheartsin tavoitteista ja toiveista työtämme kohtaan. Keskustelimme myös Iceheartsin nykyisestä toiminnasta ja heidän suunnitelmistaan tyttötyöhön liittyen. Vartiamäki kommentoi ja antoi palautetta työstämme prosessin edetessä säännöllisin väliajoin sähköpostin välityksellä. Lisäksi hän auttoi meitä projektisuunnitelman tietyissä kohdissa, kuten kustannusarvion laatimisessa. Prosessin loppuvaiheessa lähetimme työmme vielä Vartiamäelle lopullista kokonaisuuden arviointia varten (liite 2). Lisäksi saimme Vartiamäeltä myös työelämälausunnon (liite 3) opinnäytetyöstämme.

Prosessin haasteeksi osoittautui teorialiedon rajaaminen opinnäytetyön alkuvaiheessa. Onnistuimme kuitenkin työstämään opinnäytetyömme aiheen kannalta tarpeellisen ja kattavan teoriaosuuden. Myös sovelletun projektisuunnitelman laatiminen oli haastavaa, sillä meillä ei ollut juurikaan kokemusta projektisuunnitelman suunnittelemisesta ja laatimisesta. Mielestämme onnistuimme kuitenkin luomaan suunnitelman, joka vastaa tavoitteitamme sekä Iceheartsin tarvetta tuotoksesta, jossa teoriaan pohjaten esitellään tyttötoiminnan perusteet. Projektisuunnitelmassa esitellään selkeästi lähtökohdat Icehearts-tyttötoiminnan käynnistämiseksi ja se voidaan helposti jatkotyöstää rahoitushakemukseksi. Mielestämme opinnäytetyössämme tulee myös onnistuneesti esille aiheen yhteiskunnallinen merkitys.

8 Projektisuunnitelman arviointi

Projektisuunnitelmaa arvioidessamme olemme hyödyntäneet Suomen Icehearts ry:n kehittämisjohtaja Teemu Vartiamäeltä saamaamme palautetta (liite 2). Arvioinnin lähtökohtana on käytetty ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän opinnäytetyön vaatimuksia. Opinnäytetyötä ja Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelmaa tehdessämme olemme kiinnittäneet huomiota siihen, että työssä on luotettavaa ja mahdollisimman ajankohtaista tietoa. Luotettavuuteen ja ajankohtaisuuteen liittyy vahvasti yhteistyö Iceheartsin kanssa. Iceheartsissa on paras tieto ja osaaminen liittyen poikien toimintamalliin sekä todettu tarve kehittää toimintaa tytöille. Lisäksi olemme saaneet ensikäden tietoa tyttötyöstä ja siinä huomioitavista seikoista Tyttöjen Talolta.

Opinnäytetyömme täyttää ammattikorkeakouluille annettujen yleisten tutkimus- ja kehittämistoiminnan vaatimukset, sillä työn tarve on noussut työelämästä ja opinnäytetyön tuotoksena syntynyt projektisuunnitelma palvelee sosiaalialan kehittämistarpeita. Opinnäytetyössämme olemme myös soveltaneet tutkittua ja tieteellistä tietoa käytännön kehittämistyön tueksi. (Härkönen – Karhu – Konkka – Mikkola – Roivas 2011: 5.) Myös Suomen Icehearts ry:n näkökulmasta opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen ja tärkeä heidän työnsä kehittämisen kannalta (ks. liite 2).

Onnistuimme mielestämme hyödyntämään tutkittua teoretietoa toimivan projektisuunnitelman tekemisessä. Opinnäytetyöprosessin aikana ymmärryksemme lisääntyi etenkin liittyen niihin taustalla vaikuttaviin tekijöihin, jotka tulee ottaa huomioon tyttötyötä käynnistettäessä ja tehtäessä. Taustalla vaikuttavat tekijät; voimaantuminen teoreettisena viitekehyksenä, sukupuoli- ja kulttuurisensiivisyys sekä ymmärrys tyttötyön moninaisuudesta ilmentävät projektisuunnitelmassa ammatillisuutta ja toiminnan tavoitteellisuutta. Myös Icehearts ry:n kehittämisjohtajan Teemu Vartiamäen antaman arvioinnin mukaan projektisuunnitelmasta ja teoriataustasta rakennettu kokonaisuus on selkeä ja toteuttamiskelpoinen (ks. liite 2).

Projektisuunnitelman tietty keskeneräisyys voidaan nähdä suunnitelmassa heikkoutena. Projektisuunnitelmaan ei voitu kuvata kaikkia Icehearts-tyttötyön projektiin vaikuttavia tekijöitä ja toimintatapoja tarkasti, sillä tyttöryhmän kanssa käytettävien menetelmien ja toimintatapojen valintaan tulevat vaikuttamaan kohderyhmän tarpeet sekä Icehearts-kasvattajan ammatillinen tausta ja tietous eri urheilulajeista. Tulevan projektin suunnittelun tässä vaiheessa Iceheartsilla oli tarve sellaiselle projektisuunnitelmalle,

jossa on esitelty tyttötyön teoreettiset lähtökohdat ja reunaehdot sekä toiminnan perusteet. Iceheartsille oli tärkeää, että projektisuunnitelmasta tulisi sellainen, että sitä on mahdollista jatkossa työstää heidän tarpeidensa mukaan tyttötyön suunnittelun edetessä. Projektisuunnitelman erityisenä vahvuutena on juuri sen muokattavuus suunnittelu-työn edetessä sekä kattava riskianalyysi. Riskianalyysissä (SWOT-analyysi) on huomioitu tulevan projektin vahvuuksia ja mahdollisuuksia, mutta myös heikkouksia ja uhkia, joihin tulee erityisesti kiinnittää huomiota suunnittelun edetessä ja projektia käynnistettäessä.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa sovellettu versio projektisuunnitelmasta (liite 1) Icehearts-tyttötyötä varten. Projektisuunnitelman tarkoituksena oli tuoda esille Icehearts-tyttötyön perusteet ja olla apuna tulevaisuudessa Iceheartsin käynnistäessä tyttötoimintaa. Tarve Icehearts-toiminnan kehittämisestä tytöille nousi selkeästi Iceheartsilta. Yhdistys on tiedostanut kehittämistarpeen, mutta heillä ei aiemmin ole ollut resursseja suunnitella toimintaa. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi työelämän tarpeita vastaava sovellettu versio Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelmasta. Teimme Icehearts-tyttötyön projektisuunnitelman teoreettiseen tietoon pohjaten. Opinnäytetyön teoriaosuus toimii myös tulevan Icehearts-tyttötyön projektin työntekijän ja tulevien Icehearts-kasvattajien apuvälineenä heidän tehdessä työtä tyttöjen parissa. Tarkoituksena on, että tuleva projektityöryhmä täydentää suunnitelmaa yksityiskohtien selkiytyttyä. Saavutimme opinnäytetyölle asettamamme tavoitteen, sillä tuotoksena syntyi Iceheartsin tarpeet huomioiva sovellettu versio projektisuunnitelmasta Icehearts-tyttötyön käynnistämiseksi.

Pojille suunnattu Icehearts-toimintamalli on ollut tehokas lisä kunnallisten ja yksityisten palvelujen joukossa ehkäistäessä poikien syrjäytymistä. Mikäli opinnäytetyömme tuotoksesta on apua käynnistettäessä Icehearts-tyttötyön projektia syrjäytymisvaarassa oleville tytöille, on sillä suuri vaikutus tulevaisuudessa tyttöjen hyvinvoinnin edistämisen kannalta. Tämän tyyppisen toimintamalli on yhteiskunnallisesti hyvin merkittävä, sillä sen avulla on mahdollista edistää syrjäytymisvaarassa olevien tyttöjen hyvinvointia ja elämänlaatua sekä näin ollen parantaa heidän tulevaisuuden näkymiään.

Icehearts-tyttötyö edistää myös yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, joka on myös kirjattuna Sosiaalialan ammattilaisen eettisiin ohjeisiin (2005). Yhteiskunnallisella oikeudenmukaisuudella tarkoitetaan negatiivisen syrjinnän estämistä, erilaisuuden tunnustamista, voimavarojen jakamista tasapuolisesti sekä epäoikeudenmukaisen politiikan ja toimintatapojen vastustamista (Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005: 9). Iceheartsin toiminnassa on huomioitu kaikki nämä elementit.

Voidaanko kuitenkin puhua yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta toimintamallin yhteydessä, joka on alun perin rakennettu edistämään vain toisen sukupuolen hyvinvointia? Toisaalta, nykyään tarve sukupuolierityiselle työlle on avoimesti tunnustettu. Tosiasia on se, että tytöt ja pojat ovat erilaisia ja sukupuolierityinen työ mahdollistaa näiden ryhmien erityistarpeisiin vastaamisen parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi voidaan kriittisesti pohtia sitä, voiko sukupuoli olla edellytys työn tekemiselle. Laissa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta sanotaan, että työnantajan tulisi toimia sukupuoleen perustuvaa syrjintää ennaltaehkäisevästi (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 § 6). Tämän perusteella voitaisiin ajatella, ettei sukupuoli saisi vaikuttaa työntekijän valintaan. Sukupuolierityisessä tyttötyössä on kuitenkin perusteltua, että työntekijä on nainen, sillä naisella on omakohtaista kokemusta ja ymmärrystä tyttönä olemisesta. Näin myös välttään sukupuolten välisiltä jännitteiltä, jotka voisivat tyttöjen kasvaessa nuoriksi naisiksi saattaa miespuolisen työntekijän eettisesti arveluttavaan tilanteeseen.

Icehearts-ideologian mukaan Icehearts-kasvattajalla on oikeus kiintyä ryhmänsä lapsiin ja lapsilla on myös oikeus kiintyä kasvattajaan (Icehearts-esite 2012). Onko tämänkaltaisessa ideologiassa vaarana se, että työnkuva hämärtyy ja tunteet alkavat ohjata työntekijää ja hänen tekemiään valintoja? Ammattilaisella on kuitenkin viime kädessä henkilökohtainen vastuu tekemistään eettisistä ratkaisuista ja valinnoista (Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005: 11). Toisaalta pitkäkestoisessa toiminnassa on inhimillistä, että molemmat osapuolet kiintyvät toisiinsa. Kiintyminen auttaa sekä työntekijää että lasta sitoutumaan pitkäkestoiseen työskentelyyn.

Icehearts-toiminta perustuu myös positiivisen diskriminaation ajatukselle eli Icehearts-ryhmä kootaan sellaisilta alueilta, joissa ongelmallisten lasten määrä on suurempi kuin muihin alueisiin verrattuna. Kaikkien Icehearts-toimintaan haluavien ei ole mahdollista päästä mukaan. Tällainen valintamenettely asettaa vääjäämättä kunnan eri alueilla

asuvat lapset eriarvoiseen asemaan. Toisaalta, erityishuomion kohdentaminen tietyille alueille on perusteltua, kun toimintaan etsitään vain suurimmassa tuen tarpeessa olevat lapset. Vaikka palveluissa pyritään tasa-arvoiseen kohteluun, ei se aina tarkoita, että palvelu on samanlaista kaikille. Iceheartsin kaltaisilla eriytetyllä palvelulla voidaan luoda tasa-arvoa parantamalla suurimmassa tuen tarpeessa olevien asemaa yhteiskunnassa.

Suunniteltaessa ja kehitettäessä Icehearts-tyttötoimintaa on hyvä tiedostaa toimintaan liittyvät eettiset näkökulmat, jotta voidaan jatkossakin tuottaa eettisesti kestävää palvelua. Tiedostamalla toiminnan eettiset periaatteet, työntekijä pystyy toimimaan ammatillisesti ja oikeudenmukaisesti. Kehitettäessä uudenlaista toimintaa, on hyvä tarkastella mihin eettisiin periaatteisiin työkäytännöt pohjautuvat ja pohjautuvatko ne vastuulliseen näkemykseen hyvästä elämästä ja inhimillisestä kasvusta (Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005: 6).

Tulevaisuudessa, kun Icehearts-tyttötyö on vakiintunut osaksi yhdistyksen toimintaa, olisi tärkeää selvittää tyttöjen, heidän perheidensä ja yhteistyökumppaneiden kokemuksia ja näkemyksiä toiminnasta. Asiakkaiden ja muiden tahojen kokemukset ovat ensiarvoisen tärkeitä työn ja toiminnan kehittämiseksi. Näin voitaisiin turvata myös asiakaslähtöisyyden toteutuminen paremmin. Opinnäytetyötä tehdessämme huomasimme, että tyttöjen oireilusta varhaisella iällä ei juurikaan ole tutkimustietoa. Tyttötyön kehittämisen kannalta olisi tärkeää, että opittaisiin löytämään apua ja tukea tarvitsevat tytöt mahdollisimman varhain. Lisäksi toimintaa kehitettäessä olisi hyvä pohtia ja luoda arvioinnin välineitä toiminnan arviointia varten.

Opinnäytetyöprosessin aikana huomasimme, kuinka haastavaa sosiaalialan kehittämistyö käytännössä on. Projektin aloittaminen vaatii paljon suunnittelua ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Ryhdyttäessä suunnittelemaan projektia olisi hyvä olla tietoa ja kokemusta projektityöskentelystä. Projektityöskentely vaatii laajojen kokonaisuuksien hallintaa ja organisoimista sekä epävarmuuden sietokykyä, sillä projektit ovat määräaikaista ja niiden tulevaisuus on epävarmaa. Meillä ei ollut juurikaan kokemusta projektien suunnittelusta ja projektityöskentelystä opinnäytetyöprosessin alkaessa. Kokemattomuudestamme huolimatta halusimme oman ammatillisen kehittymisemme takia tehdä monimuotoisen opinnäytetyön, jossa tuotoksena olisi projektisuunnitelma.

Mielestämme sosiaalialan koulutuksessa olisi tärkeää kiinnittää entistä enemmän huomiota kehittämisosaamisen lisäämiseen, sillä sosiaalialalla työskentely vaatii jatkuvaa kehittymistä. Myös itse työtä tulee kehittää jatkuvasti, jotta pystytään vastaamaan asiakkaiden ajankohtaisiin tarpeisiin mahdollisimman vaikuttavasti. Sosiaalialan työssä on erityinen yhteiskunnallinen tarve kehittää hyviä käytäntöjä ja luoda uusia toimintamalleja, jotta esimerkiksi lasten ja nuorten syrjäytymistä voidaan ehkäistä ja estää mahdollisimman tehokkaasti.

Lähteet

Ahola, Pasi – Arajärvi, Pentti – Kananoja, Aulikki (toim.) 2010. Yhteiset vai ostetut? Sosiaalipalvelut hyvinvoinnin ja osallisuuden tuottajina. Kalevi Sorsa -säätiön julkaisuja 5/2010. Kalevi Sorsa -säätiö.

Ala-Outinen, Annina 2010. Hyvinvoinnin tukiverkko koetuksella. Helsingin palveluvirastojen toiminta kaupunginosien eriytymisen ehkäisemiseksi. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2010/3. Verkkodokumentti. <http://www.hel2.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/10_11_12_tutkimuksia_3_Ala_outinen.pdf>. Luettu 19.11.2012

Alatupa, Saija – Karppinen, Krister – Keltikangas-Järvinen, Liisa– Savioja, Hannele (toim.) 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma. Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta. Sitran raportteja 75. Helsinki:Edita Prima Oy.

Anttila, Anna – Ojanen, Karoliina – Saarikoski, Helena – Timonen, Senni 2011. Tyttöjen juttuja. Tyttökulttuurin monimuotoiset tilat. Teoksessa Aaltonen, Sanna – Mulari, Heta – Ojanen, Karoliina (toim.): Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 113. Tampere: Vastapaino. 135–172.

Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki: Talentia ry.

Carey, Tanith 2012. Minne pikkutyttöni katosi? Kuinka varjella tyttöjen lapsuutta. Helsinki: Minerva

Eischer, Heli 2010. Kulttuurisensitiivinen tyttötyö. Teoksessa Eischer, Heli ym. Tyttötyön kansio. Helsinki: Suomen Setlementtiliike Ry. 6–19. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa: <http://setlementti-fi-bin.directo.fi/@Bin/0c21966fa30cb6b31e3bbac0074e3a41/1357558726/application/pdf/127576/tyttotyönkansio.pdf>.

Eischer, Heli – Mulari, Heta 2010. Tyttötyö kääntyi 2010-luvulle. Teoksessa Eischer, Heli ym. Tyttötyön kansio. Helsinki: Suomen Setlementtiliike Ry. 6–19. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa: <http://setlementti-fi-bin.directo.fi/@Bin/0c21966fa30cb6b31e3bbac0074e3a41/1357558726/application/pdf/127576/tyttotyönkansio.pdf>.

Eriksson, Esa – Arnkil, Tom Erik 2012. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Oppaita 60. Tampere: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Filander, Karin 2008. Sosiaalipedagogiikan uusi ajankohtaisuus. Teoksessa Hoikkala, Tommi Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Hannila, Kristiina – Mulari, Heta – Simola, Heidi 2012. Seksuaalikasvatus. Teoksessa Eischer ym. Tyttötyön kansio. Helsinki: Suomen Setlementtiliike Ry. 56–64.

Hartley-Brewer, Elizabeth 2006. Kehu ja kasvata tyttö. Helsinki: Helmi kustannus.

Honkanen, Henry 2006. Muutoksen Agentit. Muutoksen ohjaaminen ja johtaminen. Persona grata. Helsinki: Edita.

Honkasalo, Veronika 2011. Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Huhtanen, Kristiina 2007. Kun huoli herää. Varhainen puuttuminen koulussa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hämäläinen, Juha 2001. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Härkönen, Ulla – Karhu, Raisa – Konkka, Jyrki – Mikkola, Tuula – Roivas, Marianne 2011. Hyvinvointi ja toimintakyky -yksikön opinnäytetyöohje. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Icehearts-esite 2012. Kaikki pelaa, ihan oikeesti. Icehearts ry.

Jokela, Jukka – Kinnunen, Topi – Lommi, Anni – Luoma, Pauliina 2010. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-luvulla. Kouluterveyskysely 2000–2009. Raportti 20/2010. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinnin laitos.

Kettunen, Sami 2009. Onnistu projektissa. Helsinki: WSOYpro.

Kinnunen, Saara 2001. Tytöt, pojat & seksi. Kuinka tuen lapsen seksuaalista kasvua. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Kopakkala, Aku 2008. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.

Koski, Pasi 2008. Liikunnan ja urheilun seuratoiminta nuorisotyönä. Teoksessa Hoikkala, Tommi – Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Kuusela, Marjo – Lintunen, Taru 2009. Vuorovaikutuksen edistäminen liikuntaryhmissä. Teoksessa Lintunen, Taru – Rovio, Esa – Salmi, Olli (toim.): Ryhmäilmiöt liikunnassa. Julkaisu 163. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura ry. 179–208.

Käyhkö, Mari 2011. Koulu tyttö tutkimuksen näyttämönä. Teoksessa Aaltonen, Sanna – Mulari, Heta – Ojanen, Karoliina (toim.): Entäs tytöt. Johdatus tyttö tutkimukseen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 113. Tampere: Vastapaino. 89–134.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 § 6. Annettu Helsingissä 8.8.1986.

Lintunen, Taru – Rovio, Esa 2009. Johdanto liikunnan ryhmäilmiöihin. Teoksessa Lintunen, Taru – Rovio, Esa – Salmi, Olli (toim.): Ryhmäilmiöt liikunnassa. Julkaisu 163. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura ry. 13–27.

Lith, Pekka 2006. Yritystoiminta ja kuntien ostopalvelut sosiaali- ja terveydenhuollossa. Helsinki: Edita.

Loimu, Kari 2010. Yhdistystoiminnan käsikirja. Helsinki: WSOYpro.

Lämsä, Anna-Liisa 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Väitöskirja. Kasvatustieteiden tiedekunta. Oulu: Oulun yliopisto.

Lööw, Monica 2002. Onnistunut projekti. Projektijohtamisen ja -suunnittelun käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Mahoney, Joseph L. – Cairns, Robert B. 1997. Do extracurricular activities protect against early school dropout? *Developmental Psychology* 33. 241–253.

Myrskylä, Pekka 2012. Hukassa. Keitä ovat syrjäytyneet nuoret. Eva-analyysi. 19/2012. Elinkeinoelämän valtuuskunta. Verkkodokumentti. <<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>>. Luettu 20.12.2012.

Mönkkönen, Kaarina – Nurro, Marjukka – Väisänen, Raija 1999. Sosiaalipedagogiikan käytännön sovelluksia. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Niemelä, Miika – Vartiamäki, Teemu 2010. Icehearts – koulun kyljessä. Vantaa: Icehearts ry.

Nieminen, Juha 2008. Vastavoiman hahmo. Teoksessa Hoikkala, Tommi – Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Ojanen, Karoliina 2011. Katsaus tyttötutkimuksen suomalaiseen historiaan ja keskusteluihin. Teoksessa Aaltonen, Sanna – Mulari, Heta – Ojanen, Karoliina (toim.): Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 113. Tampere: Vastapaino. 9–43.

Paasivaara, Leena – Suhonen, Marjo – Virtanen, Petri 2011. Projektijohtaminen hyvinvointipalveluissa. Helsinki: Tietosanoma.

Preuschoff, Gisela 2005. Raising girls. Why girls are different – and how to help them grow up happy and confident. London: HarperThornsons.

Pulkkinen, Lea 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Punnonen, Varpu 2008. Sukupuolisensitiivinen sosiaalinen nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala, Tommi – Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

RAY 2013. Projektivastuksen (Ci, Ck) hakeminen. RAY. Verkkodokumentti <<https://www.ray.fi/fi/jarjestot/hakeminen/projektivastus>>. Luettu 12.2.2013.

Räsänen, Juhani 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Suomen Työvalmennusakatemia julkaisu. Järvenpää: Julkiviestintä Oy.

Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu: Oulun yliopisto.

Silfverberg, Paul n.d. Ideasta projektiksi projektinvetäjän käsikirja. Työministeriö. Verkkodokumentti. <<http://www.mol.fi/esf/ennakointi/raportit/pvopas.pdf>>. Luettu 7.1.2013.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2013. Helsingin kaupunki. Lapsiperheiden kotipalvelu ja varhainen tuki. <Verkkodokumentti.

<http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/Perheiden+palvelut/kotipalvelu>>. Päivitetty 2.1.2013. Luettu 3.1.2013.

Suomen setlementtiliitto ry 2012. Tyttötyön verkosto –hanke 2011-2013. Tyttötyön kansio. Setlementtijulkaisuja 30. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry. Verkkodokumentti. <<http://setlementti-fibin.directo.fi/@Bin/8031e5d613ff9b26363cd260a4aad29c/1353854475/application/pdf/127576/tyttotyönkansio.pdf>>. Luettu 20.11.2012.

Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen –työryhmä 2009. Raportti. 30.10.2009. Helsinki: Helsingin kaupungin hallintokeskus, turvallisuus- ja valmiusosasto. Verkkodokumentti. <http://www.hel2.fi/ajankohtaista/Syrj%C3%A4ytymisen_ehk%C3%A4isy_ja_v%C3%A4hent%C3%A4minen.pdf>. Luettu 18.12.2012.

Tilastokeskus 2011. Nuorten tyttöjen huostaanotot lisääntyneet. Tiedote 14.9. Verkkodokumentti. <http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/2011/tiedote_009_2011-09-14.html>. Luettu 11.9.2012.

Tuomaala, Saara 2011. Menneisyyden tytöt ja tyttöjen tarinat. Marginaalista haastajiksi? Teoksessa Aaltonen, Sanna – Mulari, Heta – Ojanen, Karoliina (toim.): Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 113. Tampere: Vastapaino. 45–87.

Turkka, Ilkka – Turkka, Ville 2008. Icehearts. Joukkue kasvun tukena. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tyttöjen talo n.d. Tervetuloa!. Verkkodokumentti. <<http://www.tyttojentalo.fi/fi/etusivu/>>. Luettu 20.11.2012.

Uusitalo-Herttua, Mari 2012. Helsingin Tyttöjen Talon perustaja ja johtaja. Suullinen tiedonanto. Helsinki. 11.12.

Vilkka, Hanna – Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Zimmer, Renate 2001. Liikuntakasvatuksen käsikirja. Didaktis-metodisia perusteita ja käytännön ideoita. Helsinki: LK-KIRJAT.

ICEHEARTS-TYTTÖTYÖ

Projektisuunnitelma

Lotta Haukkovaara ja Ida Hämäläinen
8.4.2013

Sisällys

1	Yhteenveto	3
2	Tausta ja tarve	3
3	Tavoitteet	4
4	Tuotokset ja vaikutukset	5
5	Työsuunnitelma ja resurssit	6
6	Kohderyhmä ja hyödynsaajat	8
7	Aikataulu ja kustannusarvio	9
8	Riskien hallinta ja SWOT-analyysi	10
9	Raportointi ja seuranta	14
	Lähteet	15

1 Yhteenveto

Projektisuunnitelmassa kuvattu projekti tulee vastaamaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen uudenlaisista toimintamalleista tyttöjen syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Projektisuunnitelma on tehty Suomen Icehearts ry:n tarpeeseen saada konkreettinen tuotos, jossa esitellään teoriaan pohjaten tyttötyön toimintamallin perusteet. Tulevan projektin avulla Iceheartsin on mahdollista kehittää nykyistä toimintaansa ottamalla tyttötyö osaksi toimintaa. Projektisuunnitelmassa kuvatun projektin päätavoitteena on aloittaa Icehearts-tyttötoiminta. Projektin pidemmän aikavälin kehitystavoitteina ovat tyttöjen syrjäytymisen ehkäiseminen heidän elämänhallintaansa tukemalla, Icehearts-tyttötyön kehittäminen pysyväksi osaksi Icehearts-toimintaa ja sen asuinalueen hyvinvoinnin tukeminen, jossa Icehearts toimii.

Projektisuunnitelmassa kuvatun Icehearts-tyttötyön projektin toimeksiantaja tulee olemaan Suomen Icehearts ry. Projekti aloitetaan perustamalla pääkaupunkiseudulle yksi Icehearts-tyttöryhmä, jota ohjaa yksi Icehearts-kasvattaja. Projektia organisoidaan ainakin sen keston ajan Iceheartsin nykyiseltä toimistolta Vantaalta. Kolmivuotisen projektin aikana toimintaa arvioidaan, kehitetään ja pyritään vakiinnuttamaan sekä saamaan yhteistyö- ja kontaktiverkostoja, joiden avulla toiminnalle taataan jatkuva rahoitus. Projektin vakiinnuttamisessa on tärkeää solmia toimiva yhteistyö myös projektin sidosryhmien kanssa.

Projektille haetaan rahoitus Raha-automaattiyhdistykseltä. Kolmivuotisen projektin kustannusarvio on 181 500 euroa. Projektisuunnitelmassa esitellään projektin tausta ja tarve, sen tavoitteet, tuotokset ja vaikutukset, työsuunnitelma ja resurssit, kohderyhmä ja muut hyödynsaajat, projektin aikataulu ja kustannusarvio, riskien hallinta ja SWOT-analyysi sekä toimenpidesuunnitelma analyysin pohjalta. Suunnitelma sisältää myös projektin raportoinnin ja seurannan suunnittelun.

2 Tausta ja tarve

Icehearts ry. on perustettu vuonna 1996. Yhdistyksen perustamisen lähtökohtana oli tarve kodin ulkopuoliselle, pitkäkestoiselle, aikuisen ohjaamalle vapaa-ajan harrastukselle niille lapsille ja nuorille, jotka ovat vaarassa syrjäytyä. Icehearts-ryhmät on tarkoi-

tettu lapsille, jotka eivät muuten osallistu ohjattuun vapaa-ajan toimintaan, mutta jotka kipeimmin tarvitsevat kasvua tukevaa verkostoa ympärilleen. Koko toimintamallin tarkoituksena on lasten kasvattaminen ja elämänhallinnan tukeminen liikunnallisen joukkueurheilun tai muun ryhmässä toteutettavan toiminnan avulla. Taustalla on huoli lasten kasvusta ja tasapainoisesta kehityksestä. Tärkeintä toiminnassa on olla ja kasvaa yhdessä, toimia ryhmässä ja ratkoa ongelmia yhdessä. (Icehearts-esite 2012: 2–3; Niemelä – Vartiamäki 2010: 11; Turkka – Turkka 2008: 11, 15, 17, 75.)

Tällä hetkellä Icehearts-toiminta on suunnattu vain pojille. Tarve vastaavanlaiselle, syrjäytymistä ehkäisevälle toimintamallille tyttöjen keskuudessa on olemassa. Tarve poikien syrjäytymistä ehkäisevälle toiminnalle on ollut helpompi perustella, sillä pojat oireilevat lapsuudessa ja nuoruudessa ulospäin. Tyttöjen oireilu on passiivisempaa, minkä takia ongelmia on vaikeampi havaita. Icehearts-tyttötyössä on sellaista tietoa ja ymmärrystä tyttöjen tarpeista lapsuus- ja nuoruusiässä, mitä tarvitaan tyttöjen tukemiseksi ja heidän syrjäytymisensä ehkäisemiseksi.

3 Tavoitteet

Projektin päätavoite on:

- Icehearts-tyttötoiminnan käynnistäminen osaksi Icehearts-toimintamallia

Projektin päätavoitteena on Icehearts-tyttötoiminnan käynnistäminen osaksi Icehearts-toimintamallia. Tällä hetkellä Icehearts-toimintaa järjestetään vain pojille.

Projektin kehitystavoitteet ovat:

- Tyttöjen syrjäytymisen ehkäiseminen heidän elämänhallintaansa tukemalla
- Tyttötoiminnan juurruttaminen pysyväksi osaksi Icehearts-toimintaa
- Sen asuinalueen hyvinvoinnin parantaminen, jossa Icehearts toimii

Projektin kehitystavoitteena on tyttöjen syrjäytymisen ehkäiseminen heidän elämänhallintaansa tukemalla Icehearts-tyttötyön keinoin. Icehearts-tyttötyössä on keskeistä sellaisten olosuhteiden luominen, jotka edesauttavat tytön voimaantumista vapauttaen voimavaroja elämänhallinnan parantamiseksi (Siitonen 1999: 117). Toisena kehitysta-

voitteena projektissa on tyttötyön juurruttaminen pysyväksi osaksi Icehearts-toimintaa projektin jälkeen. Kolmantena kehitystavoitteena on kehittää sen asuinalueen hyvinvointia, jossa Icehearts-tyttötyötä tehdään. Asuinalueen hyvinvointiin ei voida suoranaisesti vaikuttaa projektin avulla, mutta Icehearts-tyttötyön vakiinnuttua ja toiminnan tavoittaessa yhä useampia syrjäytymisvaarassa olevia lapsia ja nuoria, saattaa myös asuinalueen hyvinvointi parantua.

4 Tuotokset ja vaikutukset

Projektin tuotoksena syntyy Icehearts-tyttötyön toimintamalli ja ensimmäinen Icehearts-tyttöryhmä. Icehearts-toiminta tähtää syrjäytymisen ehkäisemiseen osallistamalla lapsia normaaliin yhteiskunnalliseen toimintaan. Icehearts-tyttötoiminta tarjoaa tytölle yksilökohtaista tukea ryhmässä toteutettuna. Tytöt oppivat Icehearts-ryhmässä vuorovaikutustaitoja ja saavat turvallisen aikuisen läsnäoloa ja ymmärrystä osakseen. Icehearts tarjoaa niille tytöille, jotka muuten jäisivät urheilu- ja harrastustoiminnan ulkopuolelle, tekemistä vapaa-ajalle sekä innostavan urheiluharrastuksen heidän kehitystään tukevassa ympäristössä.

Yksittäisen tytön kannalta Icehearts-tyttötoiminta tukee hänen itsetuntoaan, sillä terveyden edistämisen lisäksi ohjatun liikunnan ja urheilun avulla tyttö oppii hahmottamaan omaa kehollisuuttaan ja hänen taitonsa kehittyvät. Nämä ovat tärkeitä tekijöitä tytön terveen itsetunnon kehittymisen kannalta. (Uusitalo-Herttua 2012.) Tytön on liikunnan kautta helpompi ymmärtää, mihin hänen kehonsa pystyy ja miltä se näyttää, jolloin hän hyväksyy helpommin oman ulkonäkönsä ja on tyytyväinen siihen. (Carey 2012: 65.) Icehearts-tyttötoiminta mahdollistaa jokaiselle tytölle vertaistuen, jonka avulla tytön on helpompi löytää erilaisia tapoja yksilölliseen naiseuteen. (Uusitalo-Herttua 2012).

Icehearts-tyttötyö vaikuttaa siihen ympäröivään yhteisöön, jossa toimintaa järjestetään ja jossa tytöt elävät. Icehearts-kasvattaja toimii kouluyhteisössä opettajan tukena auttaen oman ryhmänsä tyttöjä, mikä edistää koulutyön sujuvuutta luokassa. Myös yhteistyö lapsen perheen kanssa on tärkeää, sillä huoli lapsen pärjäämisestä nousee usein ensimmäisenä kotoa. Lapsen on helpompi sitoutua ja motivoitua Icehearts-toimintaan, kun perhe kannustaa häntä siihen ja toimii yhteistyössä Icehearts-kasvattajan kanssa.

Vanhemmat saavat tukea lapsen kasvatukseen Icehearts-toiminnan kautta ja toiminnan ilmaisuus auttaa perhettä myös taloudellisesti.

Icehearts-tyttötoiminta on merkittävää myös yhteiskunnallisesti, sillä sen avulla pyritään vastaamaan jo varhaisessa vaiheessa tyttöjen tuen tarpeeseen ja sitä kautta ehkäisemään heidän syrjäytymistään. Suurimmassa avun tarpeessa oleville kohdistettu tuki viestii yhteiskunnalle siitä, että jokainen yhteiskunnan jäsen on tärkeä sukupuolesta, iästä, alkuperästä tai taloudellisesta tilanteesta huolimatta. Icehearts-tyttötoiminta vastaa myös Nuorisolain mukaisesti nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukemiseen, aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen ja sosiaaliseen vahvistamiseen (Nuorisolaki 72/2006 § 1).

5 Työsuunnitelma ja resurssit

Työsuunnitelma:

Icehearts-tyttötoiminta:

- Ryhmätoiminta
- Yksilötyö
- Koulutyö
- Leirit ja retket

Icehearts-tyttötoiminta koostuu ryhmätoiminnasta, yksilötyöstä, työstä koulussa sekä leireistä ja vastaavista retkistä ryhmän kanssa. Toiminnan johdetaan ja organisoidaan nykyisen kattojärjestön kautta. Ryhmätoimintaa järjestetään noin viisi kertaa viikossa, iltapäivisin, iltaisin ja viikonloppuisin. Viiteen kertaan sisältyy lajiharjoitukset, mahdolliset pelit ja kilpailut, muu ryhmätoiminta sekä leirit ja retket. Ryhmätoiminta on pääosin urheilulajiin liittyvää toimintaa, lajiharjoituksia, joissa tytöt käyvät säännöllisesti. Urheilulaji valikoituu ryhmän kokoamisvaiheessa työntekijän osaamisalueen sekä ryhmään valittujen tyttöjen mielenkiinnon mukaan. Urheilulajin ei tarvitse olla jääkiekko, kuten monella Icehearts-poikaryhmällä, vaan se voi olla oikeastaan mitä vain, mistä työntekijällä on tietoa ja osaamista. Esimerkiksi jalkapallo, koripallo, joukkuevoimistelu tai cheerleading ovat joukkuelajeja, joiden ympärille Icehearts-tyttöryhmä voidaan rakentaa. Myös esimerkiksi partiotyyppinen toiminta voisi sopia tytöille, sillä tällainen toiminta tarjoaa liikunnan lisäksi myös arjen taitojen opettelua luonnollisessa ympäristössä mie-

lekkäällä tavalla. Lajista riippuen ryhmän koko voi muotoutua 10–15 tytön suuruiseksi. Tällöin tytöt saavat riittävästi vertaistukea ja harjoitusta ryhmässä toimimisesta. Tämän suuruisessa ryhmässä Icehearts-kasvattajan on myös mahdollista antaa yksilökohtaista tukea ja ottaa jokainen tyttö huomioon yksilönä.

Ryhmätoimintaa järjestetään lajiharjoitusten lisäksi myös muun toiminnan ympärille. Tällainen toiminta voi olla mitä vain, minkä avulla tytöt saadaan vuorovaikutukseen ryhmässä Icehearts-kasvattajan ja muiden tyttöjen kanssa. Tytöt voivat olla itse mukana suunnittelemassa toimintaa ja kertoa toiveistaan. Itse tekeminen on ikään kuin väline, jonka avulla tyttö saadaan toimimaan ryhmässä. Tekemisen lomassa voidaan keskustella tyttöjen asioista, mikäli he itse tuovat näitä keskusteluun. Tekeminen voi olla esimerkiksi ruuanlaittoa tai askartelua.

Icehearts tekee lapsen ja nuoren kanssa myös yksilötyötä. Mikäli Icehearts-kasvattaja havaitsee ryhmän tytön tarvitsevan kahdenkeskistä aikaa kasvattajan kanssa, sitä voidaan järjestää. Mikäli työllä on selkeitä vaikeuksia toimia ryhmässä, voidaan keskittyä väliaikaisesti vain kahdenkeskiseen työskentelyyn Icehearts-kasvattajan ja tytön välillä. Yksilötyöskentelyyn kuuluu myös työskentely tytön perheen kanssa. Jotta Icehearts-kasvattajan ja tytön välille voi syntyä avoin ja luottamuksellinen suhde, on Icehearts-kasvattajan tunnettava tytön perhe ja pystyttävä toimimaan perheen kanssa yhteisymmärryksessä.

Icehearts koulutyötä tehdään tyttöjen ollessa peruskoulussa. Icehearts-kasvattajat toimivat ryhmänsä tukena alueen suurkoulussa, jota suurin osa ryhmän tytöistä käy. Yhteistyöstä ja tukimuodoista sovitaan vanhempien, oppilashuoltoryhmän, rehtorin ja tyttöjen opettajien kanssa. Jokaista tyttöä pyritään tukemaan hänen yksilölliset tarpeensa huomioiden. Icehearts-kasvattaja ei toimi opettajana tai kouluavustajana vaan ryhmänsä kasvattajana ja hän on ikään kuin ylimääräinen aikuinen antamassa tukea näille tytöille, jotka sitä tarvitsevat. Icehearts-koulutyö muotoutuu ryhmän tyttöjen tuen tarpeesta. Esimerkiksi ala- ja yläkoulussa tuen tarve voi olla hyvin erilainen. Yläkouluiässä työskentelyä voidaan kohdentaa esimerkiksi välitunneille, jos havaitaan, etteivät välitunnit suju koulussa ongelmitta. Tarvittaessa Icehearts-kasvattaja voi myös toimia yksityisopettajana, lyhennetyn koulupäivän tukijana tai muunlaisessa yksilöä tukevassa roolissa.

Olennainen osa Icehearts-toimintaa ovat leirit. Leirejä järjestetään kesäisin ja keskittyvät ryhmän urheilulajiin, mutta leireillä tehdään myös paljon muuta kuin harjoitellaan ja niillä onkin tärkeä sosiaalinen funktio. Leirit ovat yleensä viikon mittaisia, joten niillä tytöt pääsevät harjoittelemaan tärkeitä arkielämän taitoja. Leirit tarjoavat ympäristön, jossa tytöt joutuvat toimimaan ryhmänä normaalin harjoitteluympäristön ulkopuolella.

Työntekijöiltä Icehearts-tyttötyö vaatii tietoa ja ymmärrystä tyttönä olemisesta ja naisiksi kasvamisesta. Tämän takia Icehearts-kasvattajan tulee olla nainen. Toki ryhmän kanssa voi työskennellä myös miespuolinen työntekijä, mutta ryhmän kasvattaja, joka on päävastuussa ryhmästään, on kuitenkin aina naispuolinen. Naispuolisen Icehearts-kasvattajan etu varsinkin tyttöjen tullessa murrosikään on se, että kasvattajan ja tyttöjen välisiä sukupuolijännitteitä ei synny. Icehearts-kasvattajalla tulee olla jokin sosiaali- tai liikunta-alaa soveltava koulutus, kuten nuorisotyöntekijä, sosionomi tai liikunnanohjaaja. Icehearts-kasvattajalla tulee olla kokemusta ryhmätoiminnasta sekä ymmärrystä sosiaalipedagogisesta työstä syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

6 Kohderyhmä ja hyödynsaajat

Projektin pääasiallisena kohderyhmänä ovat syrjäytymisvaarassa olevat tytöt. Ryhmään valittujen tyttöjen kasvusta on noussut huoli jo varhain tai he tarvitsevat muista syistä kokonaisvaltaista tukea kasvuunsa. Kohderyhmä kartoitetaan sosiaalitoimen osoittamalta kunnan asuinalueelta, jossa esimerkiksi lastensuojelun avohuollon asiakkaita on paljon verrattuna muihin alueisiin. Lisäksi yhteistyötä tehdään kunnan päiväkotien ja koulujen sekä sosiaalitoimen lapsiperheiden kotipalvelun ja varhaisen tuen työryhmän kanssa kohderyhmän tavoittamiseksi. Projekti aloitetaan pääkaupunkiseudulta, joten ensimmäisenä kohderyhmänä tulee olemaan pääkaupunkiseudulla sijaitsevan kunnan sosiaalitoimen osoittaman asuinalueen syrjäytymisvaarassa olevat tytöt. Toiminnan vakiinnuttua, malli pyritään viemään mahdollisimman moneen kuntaan, jotta se tavoittaisi yhä suuremman kohderyhmän.

Projektin muita hyödynsaajia ovat erityisesti tyttöjen perheet, sillä toimintamallissa tehdään tiivistä yhteistyötä myös tytön perheen kanssa. Icehearts-kasvattaja toimii ikään kuin koko perheen tukihenkilönä tukien vanhempaa tai vanhempia tytön kasvatustyössä ja on mukana muiden tyttöä hoitavien tahojen ja koulun kanssa käytävissä neuvotte- luissa ja tapaamisissa. Toisaalta hyödynsaajia ovat myös kaikki toiminnan yhteistyöta-

hot eli kunnan eri toimijat kuten koulut ja sosiaali- ja nuorisotoimi vapaa-ajan ja liikunta-toimi sekä tyttöä mahdollisesti hoitavat muut tahot. Toimintamallin mukaisesti Icehearts-toiminnassa tehdään yhteistyötä näiden tahojen kanssa sekä toimitaan sillanrakentajana näiden tahojen välillä, jotta saumattomampi yhteistyö olisi mahdollista ja se olisi mahdollisimman hyödyllistä ja tehokasta tytön syrjäytymisen riskitekijöiden minimoimiseksi.

7 Aikataulu ja kustannusarvio

Icehearts-tyttötyö aloitetaan kolmen vuoden projektina, jonka avulla toiminta saadaan käyntiin ja vakiintumaan. Ensimmäisenä vuonna projektissa keskitytään toiminnan aloittamiseen ja toimintamallin kehittämiseen. Seuraavina vuosina toimintaa arvioidaan ja kehitetään sekä toimintamalli pyritään vakiinnuttamaan ja löytämään sille mahdollisesti jatkuva rahoitus yhteistyö- ja kontaktiverkoston avulla. Tarkempi ja laajempi aikataulu projektille laaditaan, kunhan sen aloittaminen varmistuu.

Tyttötyön kustannusarvio on noin 55 000 euroa vuodessa yhden joukkueen tai ryhmän osalta. Tämä arvio on viitteellinen ja se on laskettu nykyisen poikatoiminnan vuosibudjetin mukaan. Iceheartsista saadun arvion mukaan budjetti olisi lähestulkoon sama myös tyttötoiminnassa. Kustannusarvio sisältää Icehearts-kasvattajan henkilöstökulut, vakuutukset, työterveyshuollon, puhelinkulut sekä muut toimintakulut, joita ovat muun muassa tilavuokrat, varustehankinnat, mahdolliset lisenssit, leiri- ja retkikulut ja yksilötyöstä koituvat kustannukset. Tyttötyötä organisoidaan Suomen Icehearts ry:n nykyiseltä toimistolta käsin, joten erillisen toimistotilan tai sen varustelun kustannuksia ei kustannusarviossa huomioida. Icehearts-tyttötyön laajentuessa muihin kuntiin tulevat nämäkin kustannukset ajankohtaiseksi ottaa huomioon kustannuksia arvioitaessa ja lisärahoitusta haettaessa. Projektin aloittamiseksi on kuitenkin laskettu 5 %:n ylitysvara eli 5500 euroa, jolla kustannetaan tarvittavat hankinnat projektin alkuun saattamiseksi. Projektin aloittamiseksi ja toiminnan vakiinnuttamiseksi kustannusarvio on siis 60 500 euroa vuotta kohden ja kolmen vuoden projektin kustannusarvio on näin ollen 181 500 euroa. Projektin rahoittamiseksi haetaan avustusta Raha-automaattiyhdistykseltä.

8 Riskien hallinta ja SWOT-analyysi

Projekteihin liittyy aina myös riskejä, jotka tulee kartoittaa ja ottaa huomioon jo projektin suunnitteluvaiheessa. Riskien kartoittaminen ja toimintasuunnitelman laatiminen niiden toteutumisen ehkäisemiseksi on projektin onnistumisen kannalta tärkeää. (Kettunen 2009: 75.) Toteutuessaan riskit saattavat venyttää projektin aikataulua tai estää projektin tavoitteiden saavuttamisen.

Olemme laatineet projektin tueksi SWOT-analyysin, jossa käymme läpi projektin vahvuuksia (Strengths), heikkouksia (Weaknesses), mahdollisuuksia (Opportunities) ja uhkia (Threats). Sitä voidaan hyödyntää projektin hallinnassa ja arvioinnissa seuraamalla analyysin eri tekijöiden kehittymistä ja niiden varalle laadittujen toimintasuunnitelmien onnistumista. Analyysiä voidaan käyttää apuna myös projektiryhmän kokouksissa riskien seurannan ja hallinnan välineenä. Analyysin avulla nähdään tarjoavatko projektin vahvuudet ja mahdollisuudet edellytyksiä projektin onnistumiselle ja kehittämiselle sekä, mihin heikkouksiin tulisi erityisesti pureutua ja millaisiin uhkiin varautua (Silfverberg n.d.: 11, 15–16).

Analyysin pohjalta olemme tehneet johtopäätöksiä ja laatineet toimintasuunnitelman projektin riskien ehkäisemiseksi. Olemme ottaneet siinä huomioon sen, kuinka projektin vahvuuksia voisi tukea ja kehittää edelleen, heikkouksia parantaa, mahdollisuuksia hyödyntää ja uhkia estää toteutumasta. Toimintasuunnitelman laatimisen kautta projektin onnistumiseen vaikuttavat tekijät on pyritty ottamaan kokonaisvaltaisesti huomioon.

Taulukko 1. SWOT-analyysi

Vahvuudet (S) <ul style="list-style-type: none"> • Yhdistyksellä vahva asiantuntijuus ja kokemus Icehearts-toimintamallista • Uudenlainen toimintamalli tyttötyöhön • Poikkihallinnollinen toimintamalli • Olemassa oleva laaja yhteistyö- ja kontaktiverkosto 	Mahdollisuudet (O) <ul style="list-style-type: none"> • Vakiintua tyttöjen syrjäytymistä ehkäiseväksi toimintamalliksi • Levitä yleisesti tunnetuksi ja käytetyksi toimintamalliksi Suomessa • Kasvattaa ja levittää tietoa sukupuolensensitiivisestä työstä tyttöjen syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyen
Heikkoudet (W) <ul style="list-style-type: none"> • Rahoituksen määräaikaisuus • Tavoittaa aluksi vain pienen osan kohderyhmästä • Ryhmästä vastaa yksi työntekijä 	Uhat (T) <ul style="list-style-type: none"> • Ei saada jatkorahoitusta • Työntekijät eivät sitoudu tarpeeksi pitkäksi aikaa • Ei tunnisteta tai tavoiteta kohderyhmää riittävän varhaisessa vaiheessa

Vahvuudet (S)

Vahvuutena projektin onnistumiselle on se, että Iceheartsissa vahva asiantuntijuus ja kokemusta Icehearts-toimintamallista ja toiminnan käynnistämisestä ja siihen liittyvistä tekijöistä poikatyön osalta. Yhdistyksellä, jonka alaisuuteen tyttötoiminta perustetaan, on hallinnollista osaamista ja tietoa rahoituksen rakentamisesta. Vastaavanlaista toimintamallia ei ole vielä tytöille ja sille on selkeä yhteiskunnallinen tarve. Tämän projektin myötä vakiinnutetaan uudenlainen tyttötyön poikkihallinnollinen toimintamalli, joka on vapaa raskaasta kunnallisesta byrokratiasta. Icehearts on kuitenkin tiiviissä yhteistyössä kunnan peruspalveluiden kanssa, mikä tekee siitä joustavan yhteistyökumppanin. Iceheartsin olemassa olevaa laajaa yhteistyö- ja kontaktiverkostoa voidaan hyödyntää myös tyttötyössä esimerkiksi rahoitusta haettaessa sekä tiloja ja varusteita hankittaessa.

Toimenpiteet vahvuuksien tukemiseksi:

- Työntekijöiden koulutus ja työnohjaus
- Hyödynnetään yhdistyksessä olemassa olevaa asiantuntijuutta, ammattitaitoa ja verkostoja
- Vahvistetaan edelleen yhteistyötä kunnan peruspalvelujen kanssa
- Pyritään vakiinnuttamaan toiminta

Mahdollisuudet (O)

Projektin avulla toiminnan on mahdollista vakiintua pysyväksi, tyttöjen syrjäytymistä ehkäiseväksi toimintamalliksi. Mahdollisuutena on myös, että toimintamalli leviää yleisesti tunnetuksi ja käytetyksi Suomessa. Toimintamallin vakiintumisen ja leviämisen edellytyksenä on, että se koetaan vaikuttavaksi ja toimivaksi yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasoilla. Projektin mahdollistaa tiedon kasvattamisen ja levittämisen sukupuolisen sensitiivisistä työstä tyttöjen syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyen. Nykyisellään osaamista sukupuolisen sensitiivisistä työstä ei hyödynnetä kovin tehokkaasti syrjäytymisen ehkäisemisessä erityisesti varhaisen tuen työskentelyssä. Riskiryhmän tyttöjä ei tunnisteta tarpeeksi varhain, eikä toistaiseksi ole ollut vaihtoehtoisia toimintamalleja tyttöjen syrjäytymiskiirteen katkaisemiseksi.

Toimenpiteet mahdollisuuksien hyödyntämiseksi:

- Raportointi
- Toimintamallin esittely ja markkinointi kunnille
- Toiminnan/toimintamallin kehittäminen
- Riittävien resurssien etsiminen

Heikkoudet (W)

Projektin yksi merkittävä heikkous on rahoituksen määräaikaisuus. Toiminnan rahoitus saadaan aina tietyksi ajaksi kerrallaan, minkä takia rahoitusta tulee hakea tietyin väliajoin uudestaan. Tässä suhteessa toiminnan pitkäkestoisuus ja rahoitusjärjestelmä ovat ristiriidassa. Projektin heikkoutena on myös se, että aluksi se tavoittaa vain tietyn kunnan tietyn asuinalueen tytöt. Projektin avulla ei siis tavoiteta kuin pieni osa kohde-ryhmästä. Projektin heikkoutena voidaan pitää myös sitä, että ainoastaan yksi työnteki-

jä on vastuussa Icehearts-tyttöryhmästä. Icehearts-kasvattajan sairastuessa tai ollessa muutoin poissa pidemmän aikaa, tulee toiminnan jatkuvuus taata tästä huolimatta.

Toimenpiteet heikkouksien parantamiseksi:

- Olemassa olevien rahoittajien hyödyntäminen
- Uusien rahoittajien/lahjoittajien hankkiminen
- Toiminnan arviointi ja kehittäminen
- Toiminnan vakiinnuttaminen ja levittäminen valtakunnalliseksi toimintamalliksi
- Varaudutaan työntekijän mahdollisiin pidempiaikaisiin poissaoloihin (sijaiset, työparitoiminta, projektiin palkataan useampi työntekijä, vapaaehtoistyöntekijät)

Uhat (T)

Suurin konkreettinen uhka projektin onnistumiselle on, ettei projektille saada jatkorahoitusta. Mikäli rahoitus loppuu pilottijakson (kolmen vuoden) jälkeen, on toimintaa jatkettava vapaaehtoisvoimin, kunnes saadaan jatkorahoitusta. Toinen mahdollinen uhka toiminnan jatkoa ajatellen on, ettei löydetä työntekijöitä, jotka ovat valmiita sitoutumaan 12 vuodeksi. Toiminnan tuloksellisuuden takia on erittäin tärkeää, että ryhmällä on yksi ja sama kasvattaja koko ryhmän elämänsäajan ajan. Kolmas mahdollinen uhka on, ettei kohderyhmää tunnisteta tai tavoiteta riittävän varhaisessa vaiheessa.

Toimenpiteet uhkien estämiseksi:

- Aktiivinen työskentely rahoituksen saamiseksi
- Olemassa olevien verkostojen ja yhteistyökumppaneiden hyödyntäminen
- Hyvä raportointi (toiminnan seuranta ja arviointi)
- Toiminnan kehittäminen
- Vahvan ja tunnetun Icehearts-imagon hyödyntäminen
- Työntekijät mukaan kehittämään ja suunnittelemaan toimintaa (sitoutumisen vahvistamiseksi)
- Työhyvinvointiin panostaminen
- Kouluttautumisen ja työnohjauksen mahdollistaminen
- Yhteistyön vahvistaminen kunnan peruspalveluiden kanssa (tiedotus, esittelytilaisuudet Icehearts-tyttötyön toimintamallista)

9 Raportointi ja seuranta

Projektin onnistumisen ja seuraamisen tueksi olemme laatineet dokumentointisuunnitelman, joka sisältää:

- Projektisuunnitelman
- Muutosdokumentit
- Muistiot ja pöytäkirjat
- Väliraportit
- Loppuraportti ja arviointi

Projektisuunnitelma kertoo projektin tavoitteet, tarpeen, sisällön, aikataulun ja resurssit, joiden pohjalta projektia lähdetään toteuttamaan. Muutosdokumenteissa on kirjattuna kaikki projektin aikana tehdyt suunnitellusta poikkeavat muutokset, joita ovat esimerkiksi aikatauluun vaikuttaneet muutokset. Projektikokousten päätökset ja muut sovitut asiat kirjataan erillisiin muistioihin ja kokouksista laaditaan yksityiskohtaiset pöytäkirjat. Nämä toimivat projektin johtamisen työkaluina ja niiden avulla voidaan tarkistaa, miten ja mitä asioista on sovittu, jolloin aikaa ei hukata asioiden uudelleenkäsittelyyn. Väliraportit, jotka tulisi laatia jokaiselta kuukaudelta, tukevat projektista viestimistä projektio rganisaation sisällä ja niiden avulla viestitään myös esimerkiksi sidosryhmille projektin etenemisestä. (Kettunen 2009: 77–80.) Väliraportit myös auttavat esimerkiksi rahoittajille tehtävien raporttien sekä loppuraportin laatimisessa. Loppuraportissa arvioidaan projektin onnistumista ja käydään läpi projektin läpiviemistä sekä onnistumisia ja epäonnistumisia. Sen avulla projektiryhmälle ja asiakkaalle annetaan konkreettinen yhteenveto projektista (Kettunen 2009: 80).

Toiminnan ympärille perustetaan myös alueellinen ohjausryhmä, joka osaltaan arvioi toiminnan vaikuttavuutta ja ohjaa siltä osin toimintaa. Toimintaa seurataan myös sidosryhmiltä, kuten lastensuojelulta ja koululta, saatavien lausuntojen pohjalta. Väliraportit antavat yksityiskohtaista tietoa projektin etenemisestä ja ryhmän toiminnasta. Väliraporttien avulla pitkän aikavälin seuranta ja arviointi on helpompaa, sillä niihin on kirjattu säännöllisin väliajoin projektin eteneminen.

Lähteet

Carey, Tanith 2012. Minne pikkutyttöni katosi? Kuinka varjella tyttöjen lapsuutta. Helsinki: Minerva

Icehearts-esite 2012. Kaikki pelaa, ihan oikeesti. Icehearts ry.

Kettunen, Sami 2009. Onnistu projektissa. Helsinki: WSOYpro.

Niemelä, Miika – Vartiamäki, Teemu 2010. Icehearts – koulun kyljessä. Vantaa: Icehearts ry.

Nuorisolaki Nuorisolaki 72/2006 § 1. Annettu Helsingissä 1.3.2006.

Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu: Oulun yliopisto.

Silfverberg, Paul n.d. Ideasta projektiksi projektinvetäjän käsikirja. Työministeriö. Verkodokumentti. <<http://www.mol.fi/esf/ennakointi/raportit/pvopas.pdf>>. Luettu 7.1.2013.

Turkka, Ilkka – Turkka, Ville 2008. Icehearts. Joukkue kasvun tukena. Jyväskylä: PS-kustannus.

Uusitalo-Herttua, Mari 2012. Helsingin Tyttöjen Talon perustaja ja johtaja. Suullinen tiedonanto. Helsinki. 11.12.

Työelämätahon palaute opinnäytetyöstä ja -prosessista

Suomen Icehearts ry:n näkökulmasta opinnäytetyö on erittäin arvokas ja ajankohtainen, joka vastaa arjesta nousevaan tarpeeseen. Tarvelähtöisyys, Icehearts-toiminnan ulkopuolinen arvio, laaja teoreettinen katsaus ja selkeä rakenne ovat työn erityisiä vahvuusalueita. Ensimmäisistä keskusteluista lähtien tekijöillä oli selkeä visio ja tahtotila työstää opinnäytetyö, jolle on oikeasti tilausta ja joka vastaa konkreettiseen tarpeeseen. Ja sellainen tästä työstä todella tuli, olen kiitollinen!

Opinnäytetyön rakenne on selkeä ja prosessinomainen. Työ etenee selkeiden, perustelluiden vaiheiden kautta projektisuunnitelman työstämiseen. Teoriatausta on kattava ja perusteltu ja kehittämistyö nojaa vahvasti sekä teoriaan että kehittämisen kohteena olevaan Icehearts toimintamalliin. Erityisen hyvin työssä käsitellään tyttötyön ja ylipäänsä sukupuolisensitiivisen työn perusteita sekä luodaan hyvä katsaus syrjäytymisen prosessinomaisuuteen. Nostot sukupuolisensitiivisen työn tasa-arvoisuudesta ja erilaisuudesta ovat hyviä, joskin hetkellisesti heräsi ajatuksia tyttöjen ja poikien vastakainasettelusta. Tässä kohdin voisi olla hyvä käydä pohdintaa mitä on tasa-arvo työssä syrjäytymisen ehkäisemiseksi?

Sosiaalipedagoginen näkökulma tuo esiin toiminnan vahvaa ammatillista asemaa ja tavoitetta. Kokonaisuus on helppoa ja mukavaa luettavaa, jossa teoriatausta, Icehearts toimintamalli, kehittämistyö ja projektisuunnitelma käyvät luontevaa keskustelua keskenään. Projektisuunnitelma on selkeä, toteuttamiskelpoinen ja erityisen hyvää pohdintaa käydään SWOT-analyysin ympärillä. Valmista kauraa rahoitusneuvotteluiden pohjaksi.

Teemu Vartiamäki
Kehittämisohtaja
Suomen Icehearts ry

LIITE 4
TYÖELÄMÄN LAUSUNTO
Sosiaalialan opinnäytetyöstä

Hyvä yhteistyökumppani,

Pyydämme ystävällisesti arvioimaan opinnäytetyötä erityisesti työelämälähtöisyyden kannalta sekä opiskelijan kykyä toimia yhteistyössä sosiaalialan ammattilaisten kanssa ja hänen valmiuksiaan nähdä alan kehittämishaasteita.

TYÖPAIKKA/TOIMINTAYKSIKKÖ: Suomen Icehearts ry.ARVIOITAVA OPISKELIJA/T: Lotta Haukkavaara, Ida HämäläinenOPINNÄYTETYÖN AIHE/ NIMI: Entäs tytöt?**Arvioitavat alueet:**

1. Aiheen merkittävyys sosiaalialan asiakaslähtöisen ammatillisen työn kehittämisen kannalta

Aihe vastaa työelämän ajan haasteeseen erittäin hyvin ja on sukupolisisensitiivisen työn kehittämisen kannalta merkittävä.

2. Opiskelijan kyky rakentavaan, innovatiiviseen ja tulokselliseen yhteistyöhön työelämän edustajien kanssa.

Opiskelijoille oli alusta alkaen halua työstää tarpeellinen ja merkityksellinen opinnäytetyö. Yhteistyö on ollut rakentavaa, kehittävästä ja tuloksellista. Kiitos!

3. Opinnäytetyön hyödynnettävyys työelämässä, sen tarjoamat näkymät alan kehittämisen näkökulmasta

Työ vastaa tarpeeseen ja on suoraan hyödynnettävissä työelämässä. Työn rakenne on selkeä, prosessinomainen ja ote kehittävä.

4. Opiskelijan ammatillinen kasvu; kyky reflektiiviseen ammatilliseen työotteeseen, kyky tunnistaa omia voimavarojaan ja kehityshaasteitaan

Opiskelijat kykenevät hyvin reflektoimaan pohdintaan ja työn hyvä raivauksellisuus kuvastanee kykyä tunnistaa voimavaroja.

Paikka ja pvm: 2.4.2013Työelämän edustaja: Teemu VartiamaaTeemu Vartiamaa
/Suomen Icehearts ry.